

IBRU

Rau Yo Ila Pang Di Ibru I

Maro Natunu In Illos Di Bangabangana Ki

1 ¹ Mukot yege nga, ngan Maro ikap betanga ki pang di sasa kiidi ye di tooltool yo tikaua koonoo a tiwetekes betanga ki pang di nga. Ngan iyei nen ye lal alunu inbe ye dada matana matana, ² bong nookoot nga ye lal yo tayepe ye i, in le ilo ye lal yo be Yesu imulu a isi ye in nga, ngan ikap betanga ki paidi ye ya Natunu. Ngan kulkulunu ye kene yo Maro itar lang le tana inbe so tina le imot yo iken ye nga, ngan itar so tina ye Natunu tani, inbe ya in la Maro ipootoo be ikoli ye so ki nga le imot i, a be nen ngan iyei ben so ki ya taunu. ³ Inbe Natunu tani, in la Maro kanningana i, yesoo dada ki yo iyei ngan gaongo leu ben ke Maro, le ipatnaia Maro paidi be ya in ene mai san ke be di tooltool tipayiti ye. Inbe ya in iwete leu, inbe ye betanga ki yo gurana mai san nga, ngan la iparama so tina nga le imot a tiken ye nedi nga. Inbe Natunu tani in ikarata dada yo be Maro igiri noonoo kidi tooltool a be tiyepe le tinidi igalanga ye Maro matana nga, motong la ilo ye malala ke Maro lo iwur ye Maro, yo ene mai san i, in baene oonoo. ⁴ Nen le ya in iyei mai pang di bangabangana ke Maro le illos di, dawa ben ene yo Tamana ikauu panga i, in iyitmaki le ilo ete san, le illos di bangabangana tina ngan edi nga. ⁵ Le kakamata, Maro iwete touo pang bangabangana ki sa ben iwete pang Natunu, ngan tiap. Bong Rau ke Maro iwete ye Natunu nen,

“Ong in au Natuk,
inbe nookoot nga Tamam la au i.”^a

Inbe iwete mulu nen,
“Au i ole ayei ben ya Tamana,
inbe ya in ole iyei ben au Natuk.”^b

⁶ Inbe ye kene yo Maro iwanga Natunu mumuanga a isi tana ye in nga, ngan iwetewete ye nen,

^a 1:5 Rau ke Woungu 2:7 ^b 1:5 2 Saumel 7:14

“Di bangabangana ke Maro nga le imot be tisung panga.”^c

7 Ngan ye di bangabangana ki tina, ngan Maro iwete nen,

“Ya in iyei di bangabangana ki le tiyei dawa ben muru ipa nga,
inbe iyei di kapraingi ki tina le tiyei dawa ben ei loloana nga.”^d

8 Bong ye Natunu ngan iwete nen,

“Maro, ong in ole kuyei tool kuto mai a matam kala so nga le imot le
ikenen leu le taukan motingi.

Inbe kene yo be matam kala di tooltool kiong ye in nga, ngan ole
kuyei dada dook mata yo tarantatu, ngan pang di.

9 Inbe ong in lom mai san pang dada dook mata yo noonoonoo nga,
bong dada dook tiap yo ke noonoo nga, ngan lom panga pitiap
yege.

Ngan nen le Maro, yo Maro kiong i, in ipootong be matam kala so ki,
inbe iyitmaka em le ilo ete, a be nen ngan lom ponana mai san le lo
ponana kiong tani in illos lo ponana kidi diem nga le imot.”^e

10 Inbe Rau ke Maro iwete mulu nen,

“Tool Mai, kulkulunu yege ye kene yo so nga le imot pompombe tia
nga, ngan ong la kutara tana i,
inbe ye ong taum baem ngan kutar so le imot yo iken lang katene
nga.

11 Ngan lang le tana inbe so le imot yo iken ye di nga, ngan ole tilledi
le imot, bong ong in ole kuyepe nen le taukam motingi.

Le moolmool, lang le tana ole tiyei gurunu le dook tiap, dawa ben
wam gurunu yo imin le dook tiap i.

12 Ngan nen le ong in ole kulul di dawa ben tool yo ilulu wam gurunu
ki a be ikatte i.

Ngan ole kuyei nen, lo ngan be ole kulon lang le tana le paunu
mulu, dawa ben tool wam ki gurunu a iloni ye wam paunu
nga.

Bong ong in ole kuyepe nen le taukam portakingi, inbe rai kiong sa
ke be imot tiap,

le ole kuyepe nen le taukam motingi.”^f

13 Ngan Maro iwete touo pang bangabangana ki sa ben yo iwete pang
Natunu, ngan tiap. Bong Rau ke Maro iwete ye Natunu nen,

“Kuwur ye baik oonoo a kuyepe nen,
le lo arautoo di koi kiong a tidu tiyepe ke kem parmana.”^g

14 Ngan nanga, di bangabangana ke Maro tiyei urata pang Maro ben di
kapraingi ki leu. Inbe Maro iwanga di be si tilon di tooltool yo ikap di a
apamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i.

^c 1:6 Ger 32:43 ^d 1:7 Rau ke Woungu 104:4 ^e 1:9 Rau ke Woungu 45:6-7 ^f 1:12 Rau ke Woungu 102:25-27 ^g 1:13 Rau ke Woungu 110:1

Kin Tatar Talngada Dook Ye Soo So Yo Maro Iwete Nga

2 ¹Nen le idi nga ole lod kalli betanga moolmool yo tiwete paidi koot nga, ngan be, bong ole takap inbe tatoo. Ole nen ngan tayei ben ookoo yo tiwatwatu tiap le idau a ila i. ²Kakamata, ger ke Maro yo di bangabangana ki tikap pang di Yuda ngan moolmool, ngan nen le Maro iyemenai di tooltool kidi le imot yo tiyei so yo ger iwete be tiyei tiap nga. Inbe di tooltool yo tiwala muridi panga nga, ngan iyemenai di lapau, le lo iye dada dook tiap kidi tina ngan kootoonoo. ³Le kumata be nen nga, ngan ole yeiei yidi? Ngan kumata le be idi nga tawala muriidi pang betanga yo Maro Natunu ikauu paidi ye dada dook mata yo be ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi in nga, ngan ole tasuru kate malmal ke Maro belei? Ngan betanga tani ye dada yo be Maro ikau idi a ipamulidi ye i, in kulkulunu ngan Tool Mai ya taunu la iweta i, motong la di tooltool yo tilongo betanga ki, ngan tiwete paidi a tipamedidi ye be in moolmool. ⁴Inbe Maro ikata suanga ye betanga kidi yo tiwete, ngan moolmool, ye mos matana matana yo ipamede di be tiyei nga, inbe ye urata matana matana maimai yo tiyei ye gurana ki nga. Inbe so yo Maro Amunu Silene ikap sokorai pang di tooltool ki ye lo ponana ki a irai di ye le itoo Maro lono nga, ngan iyei tarkilanga pang di nen, be betanga ngan moolmool.

Yesu Iportak Le Iyei Ben Idi Tooltool Nga

⁵Ngan lang le tana paunu yo amwetewete ye be pang dama ni ngan pombe nga, ngan o ke be Maro itar di bangabangana a tiyei kuto maimai a be matadi kala, ngan tiap. ⁶Bong ye ni atu ngan Rau ke Maro iwete nen,

“Tool Mai, am nga tooltool belei a be lom tutam mai mata nga?

Inbe tool moolmool kiong in dook mata belei a be matam kala dook mata nga?

⁷Ngan ye manga modono kasin leu nga,^h

ngan kurautoo le du iyepe di bangabangana kiong parmadi.

Ngan kuyeii nen, motong la kuyitmaki le ilo ete,

inbe kuyei ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti ye.

⁸Inbe so le imot yo kutar nga,

ngan kuyei di le tiyepe parmana a matan kala di.”ⁱ

Ngan nanga, so le imot nga Maro itar di a tiyepe parmana a be matan kala di, le so sa yo be iyege a iken diki, ngan tiap. Bong nookoot nga so le imot yo iwete be tiyepe parmana nga, ngan idi nga takamata ben tiraua

^h **2:7** Betanga yo “manga modono kasin leu” i, in iwete ye lal yo Yesu isi iyepe ye tana i a iyei urata ke Tamana ye nga. ⁱ **2:8** Rau ke Woungu 8:4-6

panga a titoo ya taunu lono tia. ⁹Bong idi nga lod galanga ye Yesu nen, ya in dada yo be Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi ye i. Le tina ye manga modono kasin leu nga, ngan Maro irautoo le du iyepe di bangabangana ki parmadi. Inbe ye kene tani in Yesu ikaua nede a imata ye noonoo kiidi. Ngan iyei nen, ngan la le nookoot nga Maro itaru le ilo ete, inbe iyeie ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti ye nga.

¹⁰Ngan Maro itar so nga le imot a pompombe, le so tina yo itar di nga, ngan ya ki ke be iyei urata ki ye di. Inbe ya in lono nen, be ole ikap di natunu a be iye di tiyepe ye nunngana. Ngan nen le idawan le iyeie Yesu a isolu masngana ye kai palasingi kaini, yesoo ye dada tani in, ya in itoo Maro lono le imot le taukan busunu ye matana. Ngan la le imuku pang di tooltool a ikarata dada yo be Maro ikap di a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i. ¹¹Ngan nanga, tool tani yo ikarata dada pang di tooltool a be tiyei ben di tooltool ke Maro a tiyepe le taukadi busunu ye Maro matana i, inbe di tooltool yo ilon di le tiyei ben di tooltool ke Maro koot nga, ngan tiye tikata le imot be Tamadi ataleu. Ngan ye punu in la le Yesu ke be moomoonoo be iwete di ye toonoo le taini le lini, ngan tiap ye i. ¹²Le kakamata, betanga ki yo iwete pang Maro nga, ngan iken ye Rau ke Maro nen,

“Au i ole awetewete pang di took le taik le lik ye dada dook mata yo kuyei nga.

Inbe ye di tooltool yo tigaua ye bareme kiong, ngan matadi nga, ngan ole awou woungu yo be ayitmaka em ye nga.”^j

¹³Inbe ye ni san in Rau ke Maro iwete nen,

“Au i ole atara lok le imede pang ye Maro.”^k

Inbe Rau ke Maro iwete mulu nen,

“Au naii, aye di tooltool yo Maro ikap di pau ben di natuk ngan amyeye i.”^l

¹⁴Yesoo di tooltool tina yo Maro natunu nga, ngan tinidi ke tana i nga, ngan la le Yesu lapau iportak a iyei tool moolmool le tinini gaongo leu ben di nga. Ngan iyei nen nga, ngan be nen a imata nga, ngan igarungu tool kuto mai kidi so sadi in le taukan gurana, yesoo ya in itoko gurana ke matenge. ¹⁵Ngan idi nga, kanakana ngan tatattadai be ole tammata. Ngan nen le tattadaingi kiidi tani in iparamidi le tayepe parmana dawa ben idi ngan poranga ki, inbe iyei ben tool mai paidi. Bong Yesu ikau idi a be nen ngan tayepe ye tattadaingi yo kiidi in parmana mulu tiap. ¹⁶Le moolmool, urata yo Yesu iyeii i, in be nen a ilono bangabangana ke Maro sa ye, ngan tiap, bong be ilonidi idi tooltool yo taye dawa ben di sasa ke Apram nga. ¹⁷Ngan ye punu yo nen i, in la le Yesu iportak a iyei tool moolmool le tinini gaongo leu ben idi tooltool ki nga. Ngan nen le

^j 2:12 Rau ke Woungu 22:22 ^k 2:13 Esai 8:17 ^l 2:13 Esai 8:18

isi tana a iyepe ben idi nga, ngan so le imot yo pombe pang ye di tooltool ke tana i nga, ngan pombe pang ye nen lapau. Ngan iyei nen, a be nen ngan iyei ben tool kuto mai ke paroranga so pang Maro. Ngan ya in lon mulumulu yidi, inbe itara lono le atu moolmool pang Maro be iyei urata ki nga, ngan la le iyei paroranga pang Maro a be nen ngan igiri noonoo kiidi tooltool ye nga. ¹⁸Ngan tina yo isolu masngana matana matana, inbe touanga pompombe pang ye nga, ngan la le ya in ke be ilon di sema tooltool yo touanga pombe pang ye di nga.

Yesu In Ene Mai San Le Illosu Mose

3 ¹Le ang di diek nga, ang ngan Maro ipootang panga ya taunu dawa ben ipootam be lo tayepe dook mata ye malala ki nga. Ngan la kanakana ngan ole lomim tutu Yesu ya taleu yo tawete be tatara lodo medana panga i, yesoo ya in aposol tani yo Maro iwanga a isi iwetewete betanga ki i, inbe ya in iyei tool kuto mai ke paroranga so pang Maro. ²Ngan ya in itara lono le atu moolmool pang Maro be iyei urata ki ngan le dawa ben yo Mose iyei nga. Ngan Mose tani iyepe kataunu ke di tooltool ke Maro yo tiyei ben rumu ki nga, inbe iyei urata le itoo Maro lono. Inbe Yesu in Maro ipootoo be iyei tool kuto mai ke paroranga so nga, ngan iyei urata le itoo Maro lono dook mata nen le imot. ³Bong matamim too dook ngan, kumata le tool atu ke renge rumu be ire rumu le dook mata san nga, ngan ole tipayiti le ilo ete le illosu rumu tani yo ire i. Ngan gaongo leu ye Yesu iye Mose, Yesu in ben tool yo ire rumu i, e Mose in ben rumu leu, le dook mata nen be di tooltool tiyitmaka Yesu ene le ilo ete le illosu Mose. ⁴Le moolmool, rumu yo ikodo ngan di tooltool la tire nga, bong so le imot yo iken ngan Maro la itar di i. ⁵Mose itara lono le atu pang Maro a itoo lono, bong iyei urata ki ben tool ke kapraingi leu, a ilon di tooltool yo tiyei ben rumu ke Maro nga. Ngan urata yo iyei nga, ngan iwete pang di tooltool ye soo so yo be pang dama ni ngan Maro ipatnai le iken mallanga nga. ⁶Bong Kirisi in Maro Natunu, le ya in itara lono le atu panga a itoo lono, inbe iyei mai pang di tooltool ke Maro a matan kala di. Ngan idi tooltool yo tatara lodo medana pang Kirisi nga, ngan la di tooltool ke Maro nga. Le kumata be tatattadai tiap, bong takodo le tamede, inbe tatar matada a tanam ye so dook mata yo be Maro ikauu paidi in nga, ngan idi nga dawa ben rumu ki.

Kin Kawala Murimim Pang Maro Be

⁷Ngan nen le dawa ben tina Maro Amunu Silene iwete a betanga ki iken ye Rau ke Maro nga. Iwete nen,

“Nookoot katai nga katar talngamim dook,
a kalongo betanga ke Maro yo iwetewete nga.

⁸Nen le kin kutomim imede mata a kasak betanga ki ben di sasa
kiang tiyei muku nga, ngan be.

Di ngan, ye kene yo tiyepe ye ni sorrakene ye in nga, ngan tiwala muridi pang Maro inbe titoua kaiye.

⁹ Ngan ye ni tani in ayei mos maimai ye rai sangaul pai, a di sasa kiang tikamata,
bong di ngan titouotou au le ikenen leu.

¹⁰ Ngan ye punu in la le au katek malmal pang di tooltool tina, le awete nen,
'Kanakana nga, di tooltool ngan lodi iken manga mooloo yau,
le tiwala muridi pau, inbe di ngan titoo dada yo kiau ngan tiap.'

¹¹ Ngan tiyei nen le katek malmal pang di a apamede betanga medana nen,
'O ke be tilo ye ni yo akauu pang di be lo timaryoo ye i, in pitiap yege.'"^m

¹² Le ang di diek nga, kin kakamatang dook leu ye lomim medana yo kataru pang Maro i. Ole nen ngan ang kapala be lomim yo kataru panga i, in imede tiap nga, ngan ole kayei dada dook tiap ke noonoo, inbe kawala murimim pang Maro yo iyepe nen le taukan matenge i. ¹³ Nen le ye ke tina le imot yo kanakana nga, ngan ole kapamedang ang tina ngan atu atu lomim a be kakodo le kamede ye lomim medana yo kataru pang Maro i. Le nookoot ye ke katai, i be imot tiaog nga, ngan dook mata be kapamedang, a be nen ngan ang tina ngan sa o ke be noonoo ikaua lungunu ye a ikanene lono be ilongo betanga ke Maro tiap, ngan tiap. ¹⁴ Muku ngan idi nga tatara lodo medana pang Maro, le ole idi nga takodo le tamede ye lodo medana tani yo tataru i, a imede nen le lo tammata. Ngan kumata le be taye nen nga, ngan la be takap so dook mata tina yo ipa ye Kirisi nga. ¹⁵ Ngan ben betanga ke Maro yo awete muku a ila koot nga, ngan iwete nen,

"Nookoot katai nga katar talngamim dook, a kalongo betanga ke Maro yo iwetewete nga.

Nen le kin kutomim imede mata a kawala murimim panga ben di sasa kiang yo muku ngan tiyei nen, ngan be.'"ⁿ

¹⁶ Ngan di sema tooltool tilongo betanga ke Maro yo iwete ngan le tiwala muridi panga nga? O di tooltool le imot la Mose ikap di ke Isip a timan ngan tiap, too? ¹⁷ Inbe di sema tooltool tiyeie Maro a le katen malmal pang di ye rai sangaul pai nga? O di tooltool tina yo tiyei noonoo, a le timmata a bobodi sila ikino ye ni sorrakene ngan tiap, too? ¹⁸ Inbe di sema tooltool Maro katen malmal pang di, a ipamede betanga medana be o ke be tilo ye ni ki yo be lo timaryoo ye i, in tiap nga? O di tooltool yo tilongo betanga ki a titoo tiap nga, too? ¹⁹ Ngan nen le idi nga lod galanga nen, o ke be tilo ye ni ke Maro yo be lo timaryoo ye i, in tiap, yesoo di ngan titara lodi medana pang Maro tiap.

Maryoongoo Dook Mata Ke Di Tooltool Ke Maro

4 ¹Ngan nen le betanga tani yo Maro ipamede pang di tooltool ki be ole tilo ye ni yo ikauu pang di be lo timaryoo ye i, in ya la ikenen i. Le kin takawai yidi dook, ole nen ngan ang tina ngan atu imol ye lono medana yo itaru pang Maro in nga, ngan ole ikaua maryoongoo tani, in tiap. ²Ngan awete nen, yesoo idi nga lapau, tiwetewete bingi dook mata paidi dawa ben muku ngan tiwete pang di Isrel ye maryoongoo yo be tikauu in nga. Ngan betanga tina yo Maro ipamede pang di i, in tilonga oo, bong tilongo sokoraii, inbe titara lodi medana ye tiap, ngan la le ilon di pitiap yege nga. ³Bong idi tooltool yo tatara lodo medana pang Kirisi nga, ngan idi leu ole takaua maryoongoo dook mata tani. Muku ngan di Isrel tiwala muridi pang Maro, ngan la le iwete nen,

“Au i katek malmal le awete le apamede betanga moolmool nen,

“Di ngan o ke be tilo ye ni yo akauu pang di be lo timaryoo ye i, in pitiap yege.”^o

Ngan Maro iwete nen, bong ngan maryoongoo tani yo ipa ye i, in iken mukot yege ni ye kene yo iyei porai urata ki a imaryoo ye in nga. ⁴Ngan ben tina betanga atu yo tiwode a iken ye Rau ke Maro in iwete nga. Ngan iwete nen, “Maro itar so nga le imot ye ke limi be atu, le ye ke limi be ru ki nga, ngan imaryoo ye urata ki yo iyei nga.”^p ⁵Inbe betanga ke Maro yo awete muku a ila koot nga, ngan iwete nen, “Di ngan o ke be tilo ye ni yo akauu pang di be lo timaryoo ye i, in pitiap yege.”

⁶Le di tooltool yo kulkulunu ngan tilongo betanga dook mata tani nga, ngan tilo ye ni ke maryoongoo tiap, yesoo di ngan tisak noonongoo ke Maro. Bong betanga yo Maro ipamede pang di tooltool be ole ikaua maryoongoo pang di, in la ikenen go i, le moolmool, di tooltool tina ngan kapala ole tikaua maryoongoo tani ni. ⁷Ngan ye punu in la le itara lal san mulu yo be takaua maryoongoo tani in ye i. Ngan lod galanga nen lal tani in la katai i, yesoo rai alunu iman a ila, motong la Maro iwete pang Dawiti a iwodo betanga ki ilo ye rau ben awete pang muku koot nga. Ngan iwete nen,

“Nookoot katai nga katar talngamim dook,

a kalongo betanga ke Maro yo iwetewete nga.

Nen le kin kutomim imede mata a kasak betanga ki be.”^q

⁸Ngan nanga, ngan yo be Yesua ikap di Isrel dook a tilo ye ni ke maryoongoo yo Maro iweta in nga, ngan matin nga le Maro iwete pang Dawiti ye lal san mulu tiap. ⁹Le maryoongoo yo be di tooltool ke Maro tikauu i, in ya la ikenen go i. Ngan maryoongoo tani in ben yo Maro ikaua urata le imot a imaryoo ye ke limi be ru ki i. ¹⁰Ngan nen le sei tool

^o 4:3 Rau ke Woungu 95:11 ^p 4:4 Pudu 2:2 ^q 4:7 Rau ke Woungu 95:7-8

yo be ikaua maryoongoo dook mata yo ipa ye Maro in nga, ngan ya in iyetai touo urata sa mulu siap, dawa ben Maro iyei urata ki le imot a ipas le imaryoo leu nga. ¹¹Le nga ole takapye be le takaua maryoongoo dook mata tani, a be nen ngan tool kiidi sa be itoo dada yo ben di Isrel tiyei ke sak noonoongoo, ngan be. Ole nen ngan imol le ilene.

¹²Ngan betanga yo ke Maro i, in iken nen le taukan motingi, inbe ya in gurana ki mai le mai san. Inbe betanga ki tani in ben pul ke patokongo yo matana iken ye gigini di le ru i, bong matana le matana san le illos pul tina ke patokongo nga. Ngan ben pul ke patokongo ke be isaputu tool soonoo le turana le iken manga manga ye sekenge ki nga, ngan betanga ki ke be isopala tool lono le ipapos so yo lon kaua urata ye ben ipa ye Maro Amunu Silene, too ipa ye ya taunu tinini yo ke tana i. Inbe ipapos so yo iken tool lono be dook too dook tiap nga. ¹³Ngan so le imot yo Maro itar nga, ngan sa yo iken sollono ye matana, ngan tiap, bong so tina ngan iken mallangana panga a lon galanga ye le imot. Inbe ya in tool tani yo be pang dama ni ngan tarau betanga ki ye soo dada kiidi yo tayei nga.

Yesu In Tool Kuto Mai Ke Paroranga So

¹⁴Ngan idi nga, tool dook mata ki taunu yo ke be ilonidi i, in ya la iyepe i. Tool tani in Yesu yo Maro Natunu i, inbe ya in tool kuto mai kiidi ke paroranga so yo imulu a ilo ye malala ke Maro i. Nen le ole taparama lodo medana yo tawetewete pang di tooltool ye i, in le imede. ¹⁵Ngan awete nen, yesoo tool kuto mai kiidi ke paroranga so pang Maro, in lon galanga dook ben idi nga taukada gurada yo be tarautoo noonoo ye i. Inbe ya in touanga matana matana gaongo leu ben yo pombe pang yidi nga, ngan pombe pang ye a be nen ngan iyei noonoo, bong le iyei touo noonoo siap yege. ¹⁶Le katattadaii be, bong kala potai ye Tool Mai yo matan kalidi i, yesoo ya in lono paidi a iyei dada dook mata paidi. Le tala potai ye a be nen ngan soo moonoo be pombe pang yidi le lodo be ilonidi nga, ngan ole lon mulumulu yidi a iyei dada dook mata paidi yo be ilonidi ye nga.

Yesu In Tool Ke Paroranga So Dawa Ben Melkisedek

5 ¹Kanakana ngan ye kene yo Maro be ipootoo tool atu a iyei kuto mai ke paroranga so nga, ngan ole ikauu kataunu kidi tooltool a itaru be ikap damodi a lo ikarata betanga kidi pang Maro. Nen le iparoro asara yo tikap panga be iyei paroranga ye pang Maro ye noonoo kidi nga, inbe iparoro so yo di tooltool tikap ye lo ponana kidi nga. ²Ngan tool tani yo iyei kuto mai ke paroranga so i, in dawa ben di tooltool ki tina yo lodi galanga mata ye dada ke Maro tiap a tipa manga mooloo ye nga. Le ye kene yo be timan pang ye be man ilon di ye in nga, ngan o ke be iwete katkat pang di tiap, bong ole lono iken silene pang di, yesoo ya in

dada ki gaongo leu ben yo kidi nga. ³Le ye punu in la le tool kuto mai ke paroranga so tani, in ole iyei paroranga ye so pang Maro ye noonoo ki ya taunu muku ngan, lo ngan be ye noonoo kidi tooltool yo kapala nga.

⁴Ngan urata tani ke paroranga so pang Maro i, in urata mai, le tayitmak di tooltool yo tiyei ngan edi. Bong tool sa ke be ya taunu ipootoo a be iyei tool kuto mai ke paroranga so pang Maro, ngan tiap. Ngan urata i, ole Maro ya taleu la be ipootoo tool a iyei tool kuto mai ke paroranga so panga, dawa ben yo muku ngan ipootoo Aron nga. ⁵Le gaongo leu, Kirisi in ya taunu itaru be iyei urata tani yo be di tooltool iyitmak ene ye, in tiap. Bong Maro la itaru be iyei tool kuto mai ke paroranga so i. Nen le iwete panga nen,

“Ong in au Natuk,

inbe nookoot nga Tamam la au i.”^r

⁶Inbe betanga ke Maro yo iken ye ni kapala ngan iwete nen,

“Ong in ole kuyei tool ke paroranga so a kuyepe nen le taukam motingi.

Ong in tool ke paroranga so dawa ben Melkisedek.”^s

⁷Ngan ye kene yo Yesu iyepe tana pono ye in nga, ngan ipatarau a itoro Maro be iloni. Ngan nen le itang le mai inbe matan surun du, inbe ipatarau le gurana pang tool tani yo ke be ikauu a ipamule ye gurana ke matenge i. Ngan le ilongo pataraungu ki, yesoo ya taunu itoo dada dook mata le imot yo Maro lono be itoo nga. ⁸Moolmool, Yesu in Maro Natunu, bong urata moonoo ke masngana yo isola i, in ipatnaia dada dook mata yo be itoo Maro lono ye i. ⁹Ngan tina itoo Maro lono ye dada dook mata le imot nga, le ya in iyepe le taukan busunu ye matana. Ngan nen le ikap di sema tooltool yo titoo koonoo nga, a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i, a be nen ngan tiyepe dook le iken nen le taukan motingi. ¹⁰Le ya in Maro ipootoo be iyei tool kuto mai ke paroranga so panga, dawa ben Melkisedek.

Tatara Lodo Medana Le Ikenen Leu

¹¹Ngan so alunu san la au i lok be awetewete pang ye Kirisi yo ben tool kuto mai kiidi ke paroranga so pang Maro nga. Bong imoo mai san be awete nin pang nga, yesoo ang ngan talngamim mede mata ye longono betanga ke so tina, le o ke be lomim galanga ye tarai tiap. ¹²Ang ngan kayei ben di tooltool ke Kirisi mukot, le nookoot nga ang ngan ke be kapatomonai di tooltool kapala ye betanga ke Maro. Bong tiap sa! Ang ngan kayepe ben di tooltool paunu go ye betanga moolmool ke Maro, le dook mata nen be di tooltool kapala tipatomonai ang mulu ye betanga ki yo muku ngan tipatomonai ang ye koot nga. Ngan kayei nen le ang ngan

^r 5:5 Rau ke Woungu 2:7 ^s 5:6 Rau ke Woungu 110:4

dawa ben di kakase yo tiyin sui leu nga, inbe o ke be tikan kaningi yo sodangana ngan tiap. ¹³Ngan sei tool yo ipas le iyin sui leu i, in ben kase mitiap go. Le patomonaingi ke dada yo be taye tooltool noonoonoo ye Maro matana i, in ya lon galanga ye tiao. ¹⁴Bong kaningi yo sodangana i, in ke di tooltool yo maimai nga. Yesoo, di ngan titouo di tapdi a lodi galanga ye dada dook mata yo Maro lono dook mata ye nga, inbe ye dada yo dook tiap ngan lapau oo.

6 ¹⁻²Ngan so yo tipatomonai di tooltool yo di ngan paunu ye betanga ke Maro nga, ngan so tina nanga: dada yo ke be taportak lodo ye dada dook tiap ke noonoo yo be tammata ye nga, inbe dada ke be tatara lodo medana pang Maro nga. Inbe di ngan tipatomonai di ye dada matana matana ke rriungu, inbe ye dada yo be tapaloko baede lo tool pono a be tapamede ye betanga dook mata nga, inbe ye dada ke be di tooltool yo timmata koot ngan timadit ye ni ke matenge nga, inbe ye dada yo be Maro iyemenai di tooltool a timassingi ye le iken nen le taukan motingi i. Ngan betanga yo nen nga, ngan tipatomonai di tooltool yo paunu ye betanga ke Maro nga, yesoo in dawa ben tipe sau ya yo idi nga be tare rumu lo pono i. Bong idi tooltool yo paunu tiap nga, ngan kin le tamulukala betanga ke Kirisi yo tipatomonai idi ye koot, ngan be. Bong tayege sila iken inbe tawetewete ye betanga kapala yo ke be ilonidi le taye ben di tooltool yo lodi galanga ye betanga ke Maro koot nga. ³Ngan nanga, kumata le be Maro lono dook mata nen nga, ngan la be taye nen.

⁴⁻⁶Nen le idi nga ole takapye be taye tooltool maimai ye dada yo ke Maro nga, yesoo di tooltool yo tiyege lodi medana yo titaru pang Maro in nga, ngan taukadi dada yo be tiportak lodi a timulu pang ye Maro nga. Kakamata, muku ngan tiyepe ye sul nunngana, inbe di ngan lodi galanga ye so yo Maro ikap sokorai pang di ye lo ponana ki nga, inbe di ngan tikaua Maro Amunu Silene lapau. Inbe di ngan tikamata ben betanga moolmool yo ke Maro i, in dook mata. Inbe lodi galanga ye gurana maiyoko ke Maro yo ikauu pang Yesu be matan kala di ye i. Ngan nanga, kumata le be di tooltool tina ngan tiyege lo medana kidi nga, ngan ole taukadi dada yo be tiportak lodi mulu a timulu pang ye Maro i. Yesoo, di ngan tiyei nen le ben tipatoto Maro Natunu lo kai palasingi kaini mulu, inbe tipammoo la mallanga ye di tooltool matadi.

⁷Le matamim too ye tana. Ngan tana yo ki imol ngan ipa so le idu lono, le so yo di tooltool tikapki ye ngan itar kanono dook mata le tikap a tikan nga, ngan Maro lon ponana ye tana yo nen i, le iyei urata dook mata panga. ⁸Bong tana yo burriki le dingding dook tiap isup ye leu i, in dook tiap le imot. Le tana taunu ole iwete too ye betanga dook tiap, inbe iwete a tidauni le ei ikani le dook tiap.

⁹Ang di diemam yo lomam pang mai san nga, ngan amwete pang nen ye tana yo dook tiap i, bong ngan am nga amtara lomam le atu yang nen,

ang ngan dawa ben tana yo dook mata i. Inbe dada dook mata kiang tina yo kayei nga, ngan ipatnai ang ben moolmool, ang ngan Maro ikau ang a ipamulang ye so dook tiap yo be igarungang i. ¹⁰Ngan Maro in so yo iyei ngan sa padungu ngan tiap, bong iyei le lo rrata dook mata. Le ya in o ke be lon kallli ang ye dada kiang yo kayei a ipatnai ang ben ang ngan lomim panga mai san, ngan tiap. Ngan dada yo kapatnai ang be ang ngan lomim panga mai san ye i, in ye urata maiyoko yo kayeii koot i, inbe ye urata yo kayei le ikenen leu a be kalon di tooltool ki ye i. ¹¹Nen le am nga lomam nen, be ang atu atu ole kaparama dada gaongo leu ben yo nookoot ngan kayei nga le imede le lo kammata. Ngan kayei nen, a be nen ngan so yo katar matamim a kanam be Maro ikap pang nga, ngan ole kakap le imot. ¹²Inbe am nga lomam be kin tinimim booroomoo be. Bong lomam be katoo dada kidi tooltool yo titara lodi medana pang Maro, inbe tiyepe a tinamu be tikap so tina yo ipamede betanga medana ye nga.

Betanga Medana Yo Maro Ipamede I, In Kanono Ole Pombe Moolmool

¹³Ye kene yo Maro ipamede betanga medana pang Apram ye in nga, ngan tool sa yo ene mai le ilo ete ye a be Maro ipamede betanga ki ye ene, ngan tiap. Ngan nen le ipamede betanga ki ye ya taunu ene a iwete moolmool le ete, ¹⁴inbe iyei ne, “Au i ole ayei urata dook mata pong moolmool, inbe ole ayei ong le di sasa kiong alunu le alunu kaiye.”^t ¹⁵Ngan Apram itara lono medana ye betanga tani, inbe iyepe le lono pusbe a ipas le inam leu. Motong la ikap so tina le imot yo Maro ipamede betanga medana ye be ikap panga nga.

¹⁶Ye kene yo tool be ipamede betanga ki ye in nga, ngan ole ipootoo tool san yo ene mai ye ya taunu i, a be nen ngan ikata suanga ye so yo iwete nga. Ngan iyei nen ngan la be idede di tooltool yo ke be tiwete gogo betanga, ngan koodi nga. ¹⁷Ngan Maro in lono be ipaposi pang di tooltool a be lodi galanga ye nen, betanga yo ipamede pang di i, in taukan portakingi nene, bong so yo lon tar be ikap pang di nga, ngan ole ikap pang di moolmool. Ngan la le iwete moolmool le ete a ipamede betanga ki ye ya taunu ene nga. ¹⁸Ngan nanga, Maro ipamede betanga be ole iyei urata dook mata paidi, inbe ipootoo ya taunu ene be ipamede betanga ki tani ye. Nen le lod galanga nen, so ru tina, ngan taukan portakingi nene, yesoo ya in ke be illung tiap. Ngan la idi sema tooltool yo tala le la tadawin ye nga, ngan ipamedidi mai san inbe tatar matada a tanam ye so yo Maro ipamede betanga ye be ikap paidi nga. ¹⁹Ngan nen le so tina yo tatar matada a tanam ye nga, ngan dawa ben pat moonoo yo iparama ookoo i. Le iparama lodo a be nen ngan takodo le tamede. Inbe

^t 6:14 Pudu 22:17

lodo tani yo tataru le atu i, in la be iraridi le talo ye ni yo Maro iyepe ye i, dawa ben mukot yege ngan tool kuto mai ke paroranga so pang Maro ilo ye rumu mai ke sungunu le lo iyepe ye wam yo ituku a be iwonokala Ni Mison Ki Taunu ye di tooltool i, in murini. ²⁰Ngan Yesu in imuku paidi a ilo ye rumu lono sokalanga tani, a be nen ngan ilonidi. Inbe ya in iyei tool kuto mai ke paroranga so pang Maro dawa ben tina Melkisedek iyei tool kuto mai ke paroranga so nga. Ngan ya in ole iyeie urata ki yo ke be ilonidi ye nen le taukan motingi i.

Melkisedek Iye Apram

7 ¹Ngan Melkisedek tani in tool kuto mai yo matan kala tana mai Salem i, inbe ya in tool ke paroranga so pang Maro tani yo ene mai san le iyepe ete i. Ngan ye kene yo Apram illos di tooltool kuto maimai kapala ye patokongo a imulu ye in nga, ngan itauaraia Melkisedek tani, le Melkisedek ipamede ye betanga dook mata a be nen ngan Maro iyei urata dook mata panga. ²Motong la Apram ipoto so tina le imot yo ikap ye patokongo nga, ngan le iken ye budanga sangaul, inbe ikaua budanga atu pang Melkisedek. Ngan Melkisedek tani in ene lono ki ru: atu in nen, “Tool kuto mai yo itoo dada dook mata noonoonoo i”, inbe san in nen, “Tool kuto mai ke malala mai yo ene Salem i.” Ngan betanga yo Salem i, in lono ki nen, lo silene. Le ya in tool kuto mai ke lo silene. ³Inbe Melkisedek tani, in Rau ke Maro iwete touo pa ye tamana, too ye tinana, too ye di sasa ki, ngan pitiap. Inbe idi nga lod galanga ye ke yo tipasuiu ye i, too ye ke yo imata ye i, in pitiap lapau. Ngan nen le ya in dawa ben Maro Natunu, le iyei tool ke paroranga so pang Maro, a iyepe nen le taukan motingi.

⁴Inbe matamim too ye dada yo Apram iyeii pang Melkisedek i. Ngan ya in, so tina le imot yo ikap ye patokongo nga, ngan ipoto le iken ye budanga sangaul, inbe ikaua budanga atu pang Melkisedek tani. Ngan sasa kiidi yo Apram in tool ene mai lapau, bong dada yo iyeii pang Melkisedek i, in ipaposi paidi nen, Melkisedek in tool ene mai moolmool. ⁵Kakamata, ger ke Maro yo ikap pang Mose, ngan iwete be di Isrel tipoto so kidi ye budanga sangaul, lo ngan be tikaua budanga atu pang di diedi kapala yo tipa ye rara ke Liwi a tiyei tooltool ke paroranga so pang Maro nga. Di ngan, di leu tiye di Isrel nga rara ataleu, yesoo di ngan sasa kidi la Apram i, bong ger ke Maro iwete be di ngan la be tiyeie dada tani in nga. ⁶Ngan Melkisedek tani, in ipa ye rara ke Liwi tiap, bong le ikap so tina yo Apram ikap ye patokongo a ipoto ye budanga sangaul nga, ngan budanga atu. Ngan Apram, in tool tani yo Maro ipamede betanga medana panga be di sasa ki alunu i, le ya in ene mai san. Bong Melkisedek ipamede ye betanga dook mata a be nen ngan Maro iyei urata dook mata panga. ⁷Nen le o ke be lod sarere tiap, bong ole lod galanga nen, tool yo ene mai le ilo ete ye ene san i, in ya la ole

ipamede ye betanga dook mata a be nen ngan Maro iyei urata dook mata panga i. ⁸Ngan di sasa ke Liwi yo tiyei tooltool ke paroranga so pang Maro nga, ngan tikap so tina kidi Isrel yo tipoto a iken ye budanga sangaul, ngan budanga atu. Inbe di ngan tiyeie urata kidi, lo ngan be timmata a tila inbe di tooltool kapala tikap nedi. Bong Melkisedek yo ikaua so budanga atu ye so yo Apram ipoto le iken ye budanga sangaul nga, in dawa ben iyepe nen le taukan matenge, yesoo Rau ke Maro iwete touo betanga sa ye matenge ki ngan tiap. ⁹⁻¹⁰Ngan ye kene tani yo Melkisedek itauaraia Apram a ipoto so ki le iken ye budanga sangaul motong ikaua budanga atu panga nga, ngan Liwi in pombe pang ye rara ke Apram a tipasuii tiao. Nen le ben ya in iyepe rara lono ke sasa ki go. Ngan nanga, ye kene yo Apram ikap so tina ngan pang Melkisedek nga, ngan ben Liwi iye di diene kapala yo tiyei paroranga ye so ngan tiye iyepe, inbe tiyei nen. Le ole idi nga tawete nen, di tooltool yo kanakana ngan tikap so budanga atu ke so yo di tooltool ke Isrel tipoto le iken ye budanga sangaul nga, di ngan ye Apram baene ngan ben tikaua so budanga atu pang Melkisedek.

Yesu In Dawa Ben Melkisedek

¹¹Ngan ger ke Maro yo ikap pang Mose ngan iwete nen, be Liwi iye di tamoto yo tipa ye rara ki, ngan di la be tiyei tooltool ke paroranga so pang Maro nga. Ngan tina itara dada yo nen in nga, le ger kapala yo Maro ikap pang di tooltool ke Isrel nga, ngan tikodo lo dada tani in pono. Bong kumata be Liwi iye di rara ki tina ngan tiyei urata kidi le di tooltool tiyepe le taukadi busunu ye Maro matana nga, ngan nga yelei a le tool san mulu yo ipa ye rara ke Liwi tiap i, in pombe be iyei tool ke paroranga so nga? Ngan tool san tani in dawa ben Aron tiap, bong ya in dawa ben Melkisedek. ¹²Ngan nanga, kumata be urata ke paroranga so in idik a ila ye tool san nga, ngan ole ger kapala tina ngan idik lapau. ¹³Ngan so tina yo amwetewete ye nga, ngan ye Tool Mai kiidi, yo ipa ye rara ke Liwi tiap i. Inbe di rara ki ngan sa yo muku ngan iyei tool ke paroranga so a iyei urata ye kookoowoo ke paroranga so, ngan tiap. ¹⁴Yesoo, idi nga lod galanga nen, Tool Mai kiidi in ipa ye rara yo ke Yuda i. Inbe Mose iwete touo betanga sa ye rara ke Yuda be ole atu kidi iyei tool ke paroranga so, ngan pitiap yege. ¹⁵Ngan betanga tani ye ger ke Maro i, in idi nga ke be lod galanga ye dook, yesoo tool san mulu ke paroranga so yo dawa ben Melkisedek i, in pombe oo. ¹⁶Inbe tool tani, in ger ke Maro la iwete a iyei tool ke paroranga so, too ya in ipa ye rara ke Liwi la le iyei tool ke paroranga so, ngan tiap. Bong iyei tool ke paroranga so ye gurana mai ki yo iken ye a le iyepe nen le taukan matenge i. ¹⁷Ngan Rau ke Maro iwete nen, “Ong in tool ke paroranga so inbe ole kuyepe nen le taukam motingi. Ong in tool ke paroranga so dawa ben Melkisedek.”^u

^u 7:17 Rau ke Woungu 110:4

Betanga Medana Yo Gurunu I, Inbe Betanga Medana Yo Paunu I

¹⁸Ngan nen le ger yo muku nga, ngan nookoot nga ilene oo, yesoo taukan gurana yo be ilon di tooltool ye nga. ¹⁹Inbe ger tina ngan iyei touo dada sa yo be ilonidi a tayepe le taukada busunu ye Maro matana, ngan tiap. Bong Maro itara dada paunu yo illoso dada gurunu ke ger i, le tina idi nga tatar matada ye dada paunu tani nga, ngan ke be tala potai ye Maro.

²⁰Inbe Kiri, in Maro ipamede betanga ye ya taunu ene a iwete moolmool le ete be ole iyei tool ke paroranga so. Bong Liwi iye di tooltool kapala ke paroranga so, ngan Maro iyei dada nen ye di tiap. ²¹Bong kene yo Maro itara Yesu be iyei tool ke paroranga so ye in nga, ngan ipamede betanga ye ya taunu ene a iwete moolmool le ete panga. Le Rau ke Maro iwete nen,

“Au Tool Mai kiong i, in apamede betanga pong ye au tauk ek a awete moolmool le ete nen,

‘Ong in ole kuyei tool ke paroranga so a kuyepe nen le taukam motingi.’

Ngan nen le o ke be apalele lok mulu tiap.”

²²Ngan dada paunu yo Maro ipamede betanga ki pang Yesu ye i, in dook mata ki taunu le illoso betanga yo ke muku i. Inbe dada tani, in Maro itaru lo Yesu baene, le idi nga lod galanga nen, ole iyei le pombe moolmool.

²³Muku ngan di tooltool alunu la tiyei tooltool ke paroranga so pang Maro nga, yesoo kapala ole timmata a tiyege urata kidi, lo ngan be di tooltool tilon di a tiyei urata kidi. ²⁴Bong Yesu yo iyepe nen le taukan matenge i, in iyei urata ben tool ke paroranga so nga le iken so nen a ila. ²⁵Ngan la di tooltool yo titara lodi medana panga nga, ngan tila potai ye Maro, a be nen ngan ilon di moolmool, inbe ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i. Ngan ole iyei nen, yesoo ya in taukan matenge, le iyepe nen a be nen ngan kanakana ngan ikap koodi, inbe itoro Maro ye so yo be ilon di ye nga.

²⁶Le tool kuto mai ke paroranga so yo nen i, in ke be ilonidi dook mata le imot. Yesoo, ya in dawa ben di tooltool ke noonoo, nga tiap, bong ya in itoo dada dook mata le imot yo Maro lono be itoo nga, inbe taukan busunu ye matana, inbe lono iken galangana dook mata ye matana, inbe ya in Maro iyitmaka ene le ilo ete san. ²⁷Le ya in dawa ben di tooltool kuto maimai kapala yo ke paroranga so, ngan tiap. Di ngan tiparoro so ke paroranga ye ke kanakana nga le imot. Inbe di ngan tiyei paroranga ye noonoo kidi muku, lo ngan be ye noonoo kidi tooltool kapala. Bong kene yo Yesu iraia lono be ya

taunu iyei paroranga ye pang Maro ye noonoo kidi tooltool nga, ngan le iyei nen pattu leu le imot ki taunu. ²⁸Le moolmool, di tooltool kuto maimai ke paroranga so yo ger ipootoo di nga, ngan di ngan taukadi guradi le timmata. Bong mur ye ger tina ke Maro yo ikap pang Mose nga, ngan Maro ipamede betanga ye ya taunu ene a iwete moolmool le ete nen, be Natunu la be iyei tool kuto mai ke paroranga so i. Ngan ya in itoo Maro lono le imot, le taukan busunu ye matana, inbe ole iyepe le ikenen leu nen le taukan motingi.

Yesu In Tool Kuto Mai Ke Paroranga So Pang Maro

8 ¹Ngan betanga mai yo am nga amwetewete ye in nen: Idi nga, tool kuto mai kiidi ke paroranga so yo dook mata nen i, in iyepe. Inbe ya in ilo ye malala ke Maro le lo iwur ye Maro, yo ene mai san i, in baene oonoo. Le nookoot nga, ya in iyepe potai ye kookoowoo ke burungu yo Maro iwur ye a matan kala so nga le imot ye i, ²inbe ya in iyei urata nango ye ni mison ke Maro ngo. Ngan ni mison tani, in badabada ke sungunu pang Maro yo moolmool i. Inbe badabada tani, in di tooltool la tipatokode ye baedi, ngan tiap, bong Tool Mai ya taunu la ipatokode i.

³Ngan di tooltool kuto maimai le imot ke paroranga so nga, ngan tipootoo di be tikap so yo di tooltool tikap ye lo ponana kidi nga, ngan pang Maro. Inbe tiyei paroranga ye so yo di tooltool tikap be tiparoro pang Maro ye noonoo kidi nga. Ngan nen le Kirisi, yo tool kuto mai kiidi ke paroranga so i, in iyeie paroranga pang Maro ye so lapau. ⁴Ngan kumata le be iyepe ye tana i nga, ngan ke be iyei urata yo ben tool ke paroranga so, in tiap. Yesoo, di tooltool ke paroranga so la tiyepe ni nga, inbe di ngan tiyei urata ke paroranga so pang Maro ben ger ki yo ikap pang Mose a iwodo nga. ⁵Di ngan tiyei urata pang Maro ye badabada ke sungunu yo iken tana i leu. Ngan badabada tani in dawa ben badabada moolmool yo iken ye malala ke Maro, in kanningana. Ngan nen le ye kene yo Mose be ipatokodo badabada ke sungunu pang Maro ye in nga, ngan Maro ikap noonongoo panga inbe iwete nen, “Kin kure ngan kuyei so nga le imot le lo itarke momo ki ben yo apatnai pong kawal Sinai in nga.”^w ⁶Bong urata maiyoko yo Maro itaru la Yesu baene a iyeii i, in dook mata san le illoso urata kidi tooltool ke paroranga so yo tiyei tana i nga. Le moolmool, Yesu tani in iyepe kataunu ke di tooltool inbe Maro, a ikarata dada paunu yo be idi nga ke be tala potai ye Maro inbe taye tagaua le atu mulu ye i. Inbe dada paunu tani yo be tala taye Maro tagaua mulu ye i, in illoso dada yo gurunu i, yesoo betanga medana yo paunu i, in dook mata san le illoso betanga medana yo gurunu i.

⁷Kumata yo be betanga medana yo gurunu i, in taukan busunu nga, ngan matin nga le Maro ipamede betanga medana yo paunu in tiap.

⁸Bong Maro ipuske busunu kidi tooltool, le iwete nen,

^w 8:5 Pamulenge 25:40

“Au Tool Mai awete nen, au i atara lal a iken oo. Ngan kene yo be pombe ye in nga,
ngan la be au i ole apamede betanga medana paunu pang di tooltool ke Isrel,
inbe pang di tooltool ke Yuda.

⁹ Ngan betanga medana paunu yo be apamede pang di i,
in o gaongo ben yo muku ngan apamede pang di sasa kidi, in tiap. Ngan ye kene yo apamede betanga medana gurunu pang di ye in nga,
ngan au i akap di ke Isip,
inbe atoko baedi dawa ben kase mitiap tamana itoko baene nga,
inbe arara di a timan.

Bong lodi be titoo betanga tani yo apamede pang di, in le iken so, ngan tiap,
ngan la le awala murik pang di nga.

¹⁰ Le au Tool Mai awete nen, ye kene yo be lal ki tani in iman le pombe koot nga,
ngan la be apamede betanga medana paunu pang di tooltool ke Isrel nga. Ngan i betanga medana paunu tani, in naii:
Au i ole atar ger yo kiau nga lo iken kutodi lono, inbe ole awodo lo iken lodi.

Inbe au i ole ayei ben Maro kidi,
inbe di ngan ole tiyei ben di tooltool kiau.

¹¹ Ngan nen le ye kene tani,
in tool sa o ikaua urata ke be ipatomonai di diene yo tiyepe potai ye, ngan ye Tool Mai tiap.

Inbe tool sa o ke be iwete pang di rara ki nen,
‘Ale, kumata be ang nga lomim galanga ye Tool Mai, ngan la be dook mata,’ ngan tiap.

Yesoo, di tooltool le imot ngan lodi galanga yau oo.
Moolmool, di tooltool yo edi maimai tiap le ilo ye di tooltool yo edi maimai nga,
ngan di le imot ole lodi galanga yau.

¹² Yesoo, au i ole agiri dada dook tiap kidi yo tiyei nga,
inbe o ke be lok tut noonoo yo kidi ngan mulu tiap.”^x

¹³ Ngan tina Maro iwete nen, “I betanga medana paunu tani, in naii”,
ngan nen le iyeie betanga medana yo gurunu i le taukan urata. Inbe so yo taukan urata a iken sokorai i, in ole pattu leu be ilene.

Badabada Ke Sungunu Pang Maro Yo Tipatokode Tana Pono I

9 ¹ Ngan betanga medana yo Maro ipamede muku i, in ger ki iwete pang di tooltool ye dada yo be tisung panga ye i, inbe ye badabada

^x 8:12 Yedimia 31:31-34

ke sungunu yo be tipatokodo a iken tana pono i. ²Inbe badabada ke sungunu tani in tisokala le lono ru. Le lono yo ke dama in tiwete ene ye Ni Mison. Inbe lono tani in titara sul kene ipa ye kookoowoo ke tarungu so, inbe porong yo tiyei paroranga ye pang Maro nga. ³Inbe badabada lono san ke moroko yo tiwona ye wam i, in tiwete ene ye Ni Mison Ki Taunu. ⁴Ngan lono tani, in kookoowoo yo tikarata pang paroranga so yo kini ki dook mata, in iken ye. Ngan kookoowoo tani in tikarata ye pat dook mata yo ene gol i. Le kookoowoo tani in ipa ye koror yo tiduku lono le diki ki ye gol ngan iken ye badabada sokalanga tani. Ngan koror tani, in koror ke pamedenge betanga ke Maro pang di tooltool, le pat menmenngana yo Maro iwodo ger ki lo ye nga, ngan iken lono. Inbe koror tani, in bor atu yo tikarata ye gol a titar porong mana du iken lono, in ipa ye toto ke Aron yo so supana isudud ye i, in iken lono lapau. ⁵Inbe ke koror tani in koonoo ke ete nga, ngan tikarata tomonai di so ru yo tiyepe ye malala ke Maro, ngan kanningadi le tiyepe ke pono. Ngan so ru tina ngan ben di bangabangana ke Maro, inbe di ngan tinanpootoo Maro nunngana le tipapos ben ya la iyepe ye di Isrel i. Inbe tisulmai balidi le la iduku koror tani in koonoo ye ni yo tool kuto mai ke Maro itirtir rara ke asara yo be Maro igiri noonoo ke di tooltool ye i. Bong nookoot nga ke be tawetewete mata ye betanga ke so tina, ngan tiap.

⁶Ngan ye kene yo tipatar so tina le imot a iken dook ye nene, motong la di tooltool ke paroranga so timadit ye urata kidi nga. Le kanakana ngan tilo ye badabada lono yo ke dama, in a lo tiyei urata kidi yo be tiyei a tilon di tooltool ke Maro ye nga. ⁷Bong tool kuto mai ke paroranga so pang Maro, in ya taleu la be ilo ye badabada lono san yo tiweta ye Ni Mison Ki Taunu i. Ngan ilo ye ni tani in ye ke kanakana ngan tiap, bong ilo ye ke ataleu ye rai tina yo atu atu ngan leu. Inbe ye kene tani in ke be ipa baene koonoo a ilo tiap, bong ole ikap rara ke asara yo be iyei paroranga pang Maro ye ya taunu noonoo ki, inbe ye noonoo ke di tooltool yo lodi galanga tiap a tiyei, ngan lapau. ⁸Le dada yo iyei a be ilo ye Ni Mison Ki Taunu i, in Maro Amunu Silene ipapos paidi nen: Kene yo badabada ke sungunu tani in ikododo go ye in nga, ngan dada yo be di tooltool tipa le tila potai pang ye Maro i, in o koon panganga pang di tiao. ⁹Nen le badabada tani in ben inanpootoo betanga medana gurunu yo muku ngan Maro ipamede pang di tooltool ki i. Ngan nen le idi tooltool yo nookoot tayepe nga, ngan ke be takamata inbe lod galanga nen, so tina yo tikap pang Maro ye lo ponana kidi nga, inbe so kidi ke paroranga yo di tooltool ke paroranga tiyei paroranga ye nga, ngan ke be ikarata di a be nen ngan lodi galanga ben di ngan tiyei touo busunu siap, ngan tiap. ¹⁰Ngan ger tina yo titoo nga, ngan iwete ye so ke kaningi le yinungu, inbe ye dada matana matana ke rriungu yo be iyei di a tinidi igalanga nga. Bong so yo nga, ngan so ke diki leu. Inbe Maro ikap pang

di tooltool tina a be nen ngan titoo le ilo ye lal yo be dada paunu tani in pombe ye i.

Kirisi Iyei Paroranga Ye Rara Ki Ya Taunu

¹¹Bong nookoot nga dada paunu tani in iken mallangana, yesoo Kirisi yo tool kuto mai moolmool ke paroranga so i, in si pombe oo. Inbe ya in la dada yo be takap so dook mata ke Maro yo ipamede betanga medana ye koot be ikap paidi nga. Ngan iyei nen, yesoo ya in la idewe badabada yo iken ye malala Maro in a ilo lono, inbe ipa so le lo pombe pang ye Maro ya taunu i. Ngan badabada tani yo iken ye malala ke Maro i, in dook mata ki taunu, yesoo di tooltool tire ye baedi tiap, inbe dawa ben so kapala yo ke tana pono nga, ngan tiap lapau. ¹²Inbe ye kene yo idewe a ilo ye Ni Mison Ki Taunu yo Maro iyepe ye in nga, ngan ikap rara ke di meme le bulumakau, yo tirau di, ngan a ilo tiap. Bong ikap rara ki ya taunu, inbe idewe a ilo ye ni yo Maro iyepe ye i, a lo ikap panga, a be nen ngan Maro igiri noonoo kiidi, inbe ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i. Ngan urata tani yo Kirisi iyei nen i, in iyei pattu leu a imot oo. Le ole iyei mulu tiap. ¹³Ngan dada yo gurunu in nen. Kumata be di tooltool tinidi giri leu ye Maro matana nga, ngan di tooltool ke paroranga so ole tikap rara ke meme le bulumakau tamoto yo tiraumata di nga, inbe tikap kawa ke bulumakau pakara yo tidauni in a titirtir lo ye di tooltool tina ngan podi, ngan ole iyei di le tinidi igalanga mulu ye Maro matana, inbe itara tarkilanga ye di ben di tooltool yo ipootoo di panga ya taunu nga. ¹⁴Ngan kumata be rara ke di asara ngan ke be iyei urata yo nen nga, ngan ole yelei ye rara ke Yesu? Ngan rara ki in gurana ki mai san le ole ingas tiniidi yo ke diki ngan leu tiap, bong ole ingas lodo le igalanga lapau. Yesoo, Maro Amunu Silene yo iyepe nen le taukan motingi i, in ya la ipamede Kirisi a ya taunu iyei paroranga ye a imata yidi i. Inbe paroranga tani yo iyei pang Maro in dook mata le imot, yesoo ya in iyepe le taukan busunu ye Maro matana. Le ye rara ki tani nga, ngan ingas lodo le igalanga moolmool, a be nen ngan lodo tina ngan ke be iyolidi be la tatoo dada dook tiap sa yo be tammata a tallede ye, ngan mulu tiap, bong idi nga ke be taye urata ke Maro yo iyepe nen le taukan motingi i.

¹⁵Ngan ye punu yo nen i, in la le Kirisi iyepe kataunu kidi tooltool inbe Maro a ikarata dada paunu tani yo be la tiye Maro tigaua mulu ye i. Yesoo, Kirisi iraiia tinini mai i le imot a tiraumate be iyimi di, inbe ipamulu di ye urata moonoo masngana kidi kootoonoo yo betanga medana gurunu in iwete be ole tikap ye noonoo kidi nga. Ngan ya in iyei nen a be nen ngan di tooltool yo Maro iku di panga ya taunu nga, ngan ole tikap so dook mata yo ipamede betanga ye nga. Ngan so ki tina yo be ikap pang di nga, ngan ole iken nen le taukan motingi.

16-17Le kakamata, ye kene yo tool atu ipamede betanga be so ki ngan ole natunu ikap kumata le be imata nga, ngan ole betanga medana tani in iken nen le lo tool tani in imata, ngan la be ole itar kanono nga. Bong kumata le be tool tani yo ipamede betanga i, in imata tiap, bong iyepe matana rrene go nga, ngan ole betanga medana tani in iken sokorai le taukan kanono, inbe natunu o ke be ikap so ki tina ngan tiap. 18Ngan nen le ye kulkulunu yege ye kene yo Maro ipamede betanga pang di tooltool ye dada yo be tagaua le atu ye in nga, ngan tiraumata di asara a rara kidi imati. 19Le ye kene yo Mose iwetewete pang di tooltool le imot ye noonongoo ke ger ke Maro tina, motong la ikap rara ke di bulumakau natunu le meme a ipargarungrai ye ran nga. Inbe ikaua kai isop baene a ipiu ye sipsip bulbulini yo kooroonoo nga, motong la isilia idu ye rara tani, inbe itirtiri lo ye rau lulungu yo ger ke Maro iken ye in le ipa ye di tooltool, 20inbe iwete pang di nen, “Ngan rara nga ke betanga medana yo Maro iwete le koon mede pang ye be katoo i, in naii.”^y 21Inbe gaongo leu, Mose ikap rara a itirtir lo ye badabada ke sungunu, inbe itirtir lo ye so ke sungunu le imot yo iken badabada lono ngan pono. 22Le iyei nen, yesoo betanga yo iken ye ger ngan iwete nen, be so tina ngan le imot ole titirtir rara lo pono, ngan la be ole iken galangana ye Maro matana nga. Bong kumata be tiraumata so sa le rara ki imati tiap nga, ngan matin nga le Maro ke be igiri noonoo kidi tooltool tiap.

Kirisi Iyei Paroranga Pattu Leu A Imot

23Le badabada ke sungunu yo tire tana pono i, in ipa ye so le imot yo iken lono nga, ngan inanpootoo so moolmool yo iken ye malala ke Maro nga. Ngan la le tikap rara ke di asara, inbe tiyei paroranga ye, a be nen ngan iyei so tina le igalanga dook mata ye Maro matana. Bong so moolmool yo iken ye malala ke Maro nga, ngan paroranga yo nen nga, ngan ke be iyei le igalanga ye Maro matana tiap. Le paroranga yo dook mata moolmool le illoso paroranga yo tiyeii ye rara ke di asara i, in leu la ke be iyei di le igalanga ye matana i. 24Le kakamata, ye kene yo Kirisi imata motong imadit mulu ye in nga, ngan le idewe badabada ke sungunu yo di tooltool tire ye baedi a ikodo tana pono in tiap, yesoo in ben inanpootoo ni moolmool yo Maro iyepe ye i. Bong ya in ilo malala ke Maro, le nookoot nga ikaua damodo a ikodo dama ke Maro, inbe ipatarau pang Maro be ilonidi. 25Ngan tool kuto mai ke paroranga so pang Maro in ole ilo ye Ni Mison Ki Taunu pattu ye rai tina yo atu atu nga be iyei paroranga nga. Inbe ya in ikap rara ki ya taunu be iyei paroranga ye, ngan tiap. Bong Kirisi, in ilo malala ke Maro a be lo iyei paroranga ye rai tina yo atu atu, ngan tiap, bong iyeii pattu leu ye rara ki ya taunu. 26Ngan

nen le kumata be iyei urata ben tool kuto mai ke paroranga so pang Maro iyei nga, ngan kulkulunu yege ye kene yo Maro itar lang le tana ye in le ise nookoot katai nga, ngan matin isolu masngana a rara ki imati ye lal alunu san. Bong tiap! Ya in, ye lal yo Maro itaru be tana i imot ye i, in isi pattu leu be si iyei paroranga ye rara ki ya taunu, a be nen ngan igiri noonoo yo kiidi nga. Le urata ki tani in iyei a imot oo. ²⁷Ngan idi tooltool le imot nga, ngan ole tammata pattu leu, lo ngan pang dama ni ngan Maro ole ikarata betanga kiidi. ²⁸Le gaongo leu, Kirisi imata pattu leu a iyei paroranga ye rara ki be igiri noonoo kidi tooltool nga le imot. Inbe ya in ole imulu a isi paru ki nga, ngan be si igiri noonoo tiap, bong be si ikap di tooltool yo tinamu ngan a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i.

Paroranga Ke Kirisi In La Igiri Noonoo Kidi Tooltool I

10 ¹Ngan ger ke Mose yo di Yuda titoo ye yeingi paroranga nga, ngan so moolmool tiap, bong so tina ngan ben so yo moolmool ngan kanningana leu. Ngan nen le so ke paroranga tina yo tiyei paroranga ye rai atu atu nga, ngan o ke be iyei di tooltool yo be la tising pang Maro ngan le taukadi busunu ye matana, ngan tiap. ²Kumata be so ke paroranga tina ngan igiri noonoo kidi nga, ngan matin nga le tiyei urata yo ke paroranga so in mulu tiap, yesoo di tooltool tina yo tising pang Maro nga, ngan lodi igalanga a dook mata oo, le ke be tiyetai ben di ngan noonoo kidi la ikenen go, ngan tiap. ³Bong nen tiap. Kanakana ye rai atu atu nga, ngan tiyei paroranga ngan nen le iyei di a lodi tut ye noonoo kidi tina ngan. ⁴Yesoo, rara ke bulumakau tamoto le meme ngan ke be igiri noonoo ke di tooltool tiap.

⁵Ngan nen le ye kene yo Kirisi be isi pang tana ye in nga, ngan le iwete pang Maro nen,

“Ong in lom pang so matana matana yo tikap a tiyei paroranga ye ngan tiap,
bong au tinik, yo kukarata pau, in la lom dook mata ye be ayei urata kiong ye i.

⁶Inbe asara yo tidaun ye kookoowoo ke paroranga so le iyei kaua koonoo,
ngan ipa ye rara ke asara yo tiyei paroranga ye, a be lodi tut noonoo kidi tooltool ye nga,
ngan lom ponana ye tiap lapau.

⁷Ngan tina nen nga, ngan la awete nen,

‘O Maro! Au naii la anam be ayeie soo so yo ong lom be ayeii i.
Au i ole ayei nen moolmool, ben betanga tina yo tiwodo yau ilo ye rau lulungu kiong nga.’”^z

^z 10:7 Rau ke Woungu 40:6-8

Le i betanga tani yo Kirisi iweta pang Maro i. ⁸Le kakamata, kulkulunu ngan iwete nen, “So matana matana yo tikap a tiyei paroranga ye nga, inbe asara yo tidaun ye kookoowoo ke paroranga so le iyei kaua koonoo, ngan ipa ye rara ke asara yo tiyei paroranga ye a be lodi tut noonoo kidi tooltool ye nga, ngan lom panga tiap, inbe lom ponana ye tiap lapau.” Ngan moolmool, ger ke Mose iwete be tool ke paroranga so pang Maro be iyei nen, bong Kirisi iwete be Maro lon ponana ye tiap. ⁹Motong la iseke betanga ki a iwete pang Maro mulu nen, “Au naii la anam be ayeie soo so yo ong lom be ayeii i.” Le nga ye betanga ki tani, ngan Kirisi ikarata dada paunu ke paroranga so be ikolo dada gurunu yo ke muku i. ¹⁰Ngan nen le Yesu Kirisi itoo Maro lono a iyei paroranga ye ya taunu tinini a imata pattu leu le imot ki taunu, a be nen ngan igiri noonoo kiidi, inbe tiyei ben di tooltool yo ipootoo di panga ya taunu nga.

¹¹Ngan di tooltool ke paroranga so pang Maro, ngan tikodo dama ke kookoowoo ke paroranga so, inbe tiyei paroranga ye so matana ataleu pang Maro ye ke tina yo kanakana nga. Le ye ke atu atu ngan ole lo tiyei urata gaongo leu dawa ben yo tiyeii muku in mulu, bong so yo tiyei paroranga ye nga, ngan ke be igiri noonoo ke di tooltool, ngan tiap. ¹²Bong Kirisi in iyei nen tiap. Ya in iyeie paroranga yo moolmool i, in pattu leu be igiri noonoo kiidi ye. Motong la imulu a ilo le lo iwur ye Maro baene oonoo, yesoo urata ki ke paroranga so, in iyeii a imot le ipa so. ¹³Inbe ye kene tani in ilo nga, ngan ole inam le lo Maro irautoo di koi ki ngan le tidu tiyepe ke kene parmana. ¹⁴Yesoo, ye paroranga ataleu yo iyeii i, in iyei di tooltool yo Maro ipootoo di be tiyei ben di tooltool ki ya taunu nga, le taukadi busunu ye matana. Inbe so tani yo iyeii pang di i, in ole iyei di le ole tiyepe nen le taukadi motingi.

¹⁵Inbe Maro Amunu Silene ikata suanga ye betanga i lapau. Kulkulunu ngan iwete nen,

¹⁶“Au Tool Mai awete nen, pang dama ni ye lal yo ataru in be pombe nga,
ngan au i ole ipamede betanga medana paunu pang di tooltool kiau.

Ngan betanga medana paunu tani in naii:

Au i ole atar ger kiau lo lodi, a be nen ngan iyei di le lodi be titoo,

inbe au i ole awodo ger kiau lo lodi, a be nen ngan ole lodi tut ye ger kiau yo be titoo nga.”^a

Le i betanga tani yo Maro Amunu Silene iweta paidi kulkulunu,

¹⁷motong la iseke betanga ki a iwete mulu nen. Iyei ne,

“Au i o ke be lok tut noonoo kidi yo tiyei, ngan mulu tiap.

^a 10:16 Yedimia 31:33

Inbe dada dook tiap kidi yo ke sak noonoongoo nga, ngan ole lok tut mulu tiap lapau.”^b

Le betanga san yo Maro Amunu Silene iweta paidi i, in se imot nen.

¹⁸Ngan nanga, kumata ye kene yo be Maro igiri noonoo kidi tina a imot koot nga, ngan o ke be tool sa iyeie paroranga sa mulu pang Maro be igiri noonoo kidi ye, ngan tiap lapau.

Tala Potai Ye Maro

¹⁹Le ang di diek nga, ngan idi nga ke be tatattadai tiap, bong ke be takodo le tamede, inbe tadewe a tapa so le talo ye Ni Mison Ki Taunu yo Maro iyepe ye i. Yesoo, Kirisi rara ki yo imata a imati ye kai palasingi i, in igiri noonoo kiidi a imot oo. ²⁰Ngan la le iso dada paunu paidi be tadewe wam yo tituka a iyakala Ni Mison Ki Taunu in a tapa so le talo ye Maro nga. Le moolmool, Kirisi iraia tinini inbe imata yidi, a be nen ngan takaua yepongo dook mata yo taukan motingi i. ²¹Inbe idi nga, tool kuto mai kiidi ke paroranga so yo dook mata ki taunu i, in la iyepe a matan kala idi tooltool ke Maro nga le imot i. ²²Inbe ya in la itirtir rara ki lo podo be igiri noonoo kiidi, le nookoot nga lodo yo iwetewete paidi ye dada dook mata be tatoo, in ke be ipaposidi ye dada dook tiap yo taye nga tiap. Moolmool, ya in irriu idi ye ran galangana le tiniidi nga igalanga ye Maro matana. Ngan nen le idi nga ole taraia lodo mai i le imot a tataru le imede pang Maro, inbe tapa le tala potai ye. ²³Inbe idi nga ke be tapalele lodo mulu ye soo betanga yo tatara lodo ye, ngan tiap, bong taparama lodo medana yo tataru i. Inbe tatar matada a tanam ye soo so yo Maro ipamede betanga ye be iyeii paidi i, in le ikenen leu, yesoo ya in itoo betanga ki yo ipamede i. ²⁴Ngan idi nga ole lod tut di diede a tapamadit lodi ye dada dook mata yo be tiyei pang di diedi kapala nga. Le tapamede di a be nen ngan timadit a titoo dada yo be lodi pang di diede tina ye mai san i, inbe tiyei urata yo dook mata ngan pang di. ²⁵Ngan ye kene yo taye di diede tagaua ye sungunu nga, ngan di diede kapala timan tiap, bong in dook tiap, le kin tamot ye gaongo yo nen, ngan be. Bong idi nga ole taye di tagauagaua dook a taparlon ye dada yo be tapamede di diede atu atu nga le imot, yesoo lal yo be Yesu imulu a isi ye i, in iman potai oo.

²⁶Kumata be idi nga lod galanga dook ye betanga moolmool ke Kirisi inbe tatara lodo medana ye, lo ngan be taye tootoo dada dook tiap yo ke noonoo nga, ngan ni so ke paroranga sa mulu yo be tayeii a be igiri noonoo kiidi ye, ngan tiap. ²⁷Le so sa yo be idi nga tayeii mulu ngan tiap, bong tatattadai a tapas le tayepe leu, inbe tatar matada ye lal yo Maro itaru be ikarata betanga ke di tooltool ye i, inbe ye ei somai yo be

^b 10:17 Yedimia 31:34

idaun di koi ki ye, in lapau. ²⁸Muku ngan, kumata le sei tool be iwala murini pang ger ke Mose a itoo tiap, le be di tooltool ru too tol tikamata le tipaposi ye dada dook tiap ki yo iyei in nga, ngan ke be lodi mulumulu ye tiap, bong ole tiraumate a imata. ²⁹Nen le lomim belei ye tool yo iwala murini pang Maro Natunu le iyei dawa ben tool iyirtoo tidi ye kene in nga? Inbe ole yelei ye tool yo ikamata rara ke Kirisi yo imata i, in ben so sokorai nga? Ngan rara ki tani, in be ipamede betanga medana ke Maro ye dada yo be iyei tool ke Maro ye i. Inbe yelei ye tool yo iwete betanga dook tiap pang Maro Amunu Silene yo lono paidi a iyei dada dook mata paidi in nga? Ngan di tooltool yo nen nga, ngan ole tisololo masngana yo dook tiap ki taunu i. ³⁰Yesoo, idi nga lod galanga ye Maro yo iwete nen, “Au i la gurana kiau ke be ayemenai di tooltool ye noonoo kidi yo tiyei nga.

Inbe au i la be arau dada dook tiap kidi tina yo tiyei ngan kootoonoo i.”^c

Inbe Maro iwete mulu nen,

“Tool Mai ole ikarata betanga ke di tooltool yo ki nga.”^d

³¹Le tatattadaia Maro yo iyepe nen le taukan motingi i, yesoo ya in gurana ki mai san le ke be takoo ye kene yo be iyemenai di tooltool ye, in tiap.

³²Ngan lomim tut ye kene yo kalongo bingi dook mata a katara lomim medana ye kulkulunu yege nga, ngan le kasolo urata moonoo ke masngana alunu ye di tooltool yo tiyei koi pang Kirisi nga. Bong ang ngan kakodo le kamede ye lomim medana yo kataru i. ³³Ye kene kapala ngan tikau ang la kakodo mallangana ye di tooltool matadi a tipammoo ang, inbe tigarungang ye yo kattoo Kirisi nga. Inbe ye kene kapala be di tooltool tiyei dada dook tiap yo nen ngan pang di diemim nga, ngan ole kakata suanga ye di a kaye di kasolo moonoo tina yo be pombe pang ye di nga. ³⁴Inbe ye kene yo tiparama di diemim kapala a titar di lo rumu dook tiap ke di talnga dikidiki lono nga, ngan lomim pang di a kalon di. Inbe ye kene yo di tooltool man tiyau so kiang le imot a tikap pang di a tila nga, ngan lomim ponana, yesoo ang ngan lomim galanga nen, so kiang yo iken nen le taukan motingi nga, ngan la iken ye malala ke Maro ngo. Inbe so tina ngan dook mata san le illos so yo ke tana i nga.

³⁵Nen le kin kawala murimim ye lomim medana yo kataru, in be, yesoo kumata be kaparama le imede nga, ngan Maro ole iyei ang le ballingamim ye so yo ki nga. ³⁶Le kakodo le kamede ye lomim medana yo kataru i, a be nen ngan ye kene yo be kattoo Maro lono ye soo so yo lono be kayei nga, ngan ole ikap so dook mata yo ipamede betanga ye ngan pang. ³⁷Yesoo, betanga yo iken ye Rau ke Maro ngan iwete ye Kirisi nen,

^c 10:30 Ger 32:35 ^d 10:30 Ger 32:36; Rau ke Woungu 135:14

“Ole mooloo tiap inbe tool yo be isi i, in ole mulu a isi.

Ya in ke be inam tiap.

³⁸ E tool yo be iyei tool noonoonoo ye matak i,
in ole itara lono medana pau le imuku ye yepongo ki.

Bong kumata be ipalele lono medana yo itaru pau in nga,
ngan au i o lok ponana ye pitiape yege.”^e

³⁹ Bong idi nga dawa ben di tooltool yo tipalele lodi medana yo titaru,
ngan tiap. Di ngan ole tisol masngana yo iken nen le taukan motingi i.
Bong idi nga dawa ben di tooltool yo titara lodi medana pang Yesu nga.
Le idi nga, ole ikau idi a ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i.

Di Tooltool Yo Titara Lodi Medana Pang Maro Nga

11 ¹ Dada yo ke tarungu lodo medana in nen. Ngan soo so yo tatar
matada pang Maro be ikap paidi nga, ngan tatara lodo medana
panga moolmool be ole ikap so tina ngan paidi. Inbe soo so yo ipamede
betanga ye be ikap paidi, bong takamata tia nga, ngan tatara lodi le atu
nen be so ngan ole pombe. ² Ngan di sasa kiidi yo ke mukot nga, di ngan
titoo dada yo nen ngan a titara lodi medana pang Maro, ngan la le lon
ponana ye di a iyitmak edi ye nga.

³ Inbe idi nga, ngan tina tatara lodo medana pang Maro nga, le lod
galanga nen: Maro iwete leu, inbe lang le tana pombe. Ngan nen le so le
imot yo pombe a takamata nga, ngan pombe ye soo so yo ke be takamata
ye matada, ngan tiap.

Lo Medana Ke Awele Iye Inok Inbe Noa

⁴ Mukot ngan Awele itara lono medana pang Maro, ngan la le
paroranga ki yo iyeii in dook mata san le illoso paroranga yo ke toonoo
Kaen i. Inbe ye kene tani in Maro ikamata lo medana ki yo itaru i, le
lon ponana ye paroranga ki, inbe ikamata ben ya in tool noonoonoo ye
matana. Moolmool, nookoot nga Awele imata oo, bong so tani yo iyeii i,
in iwetewete paidi ye lo medana ki in go.

⁵ Inbe Inok lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Le imata tiap,
inbe Maro ikauu le ipa matana rrene a ilo. Le dawa ben Rau ke Maro
iwete nga, “Tool sa ikamata mulu tiap, yesoo Maro ikauu a ilo.”^f Bong
muku ngan Maro iwetewete ye ben ya in tooltool dook mata le lon
ponana ye, motong la ikauu a ilo nga. ⁶ Nen le kumata sei tool be itara
lono medana panga tiap nga, ngan o ke be Maro lon ponana ye pitiape
yege. Yesoo, sei tool yo lono be iman potai ye i, in ole itara lono medana
nen be Maro la iyepe i, inbe ya in ole ikap so dook mata pang di tooltool
yo tikapye be le lodi galanga ye dook nga.

^e 10:38 Abakuk 2:3-4 ^f 11:5 Pudu 5:24

⁷Inbe Noa lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Ngan nen le ye kene yo Maro iwete panga ye so dook tiap ye be pombe in nga, ngan le itara lono le imede ye betanga ki tani. Ngan moolmool, mukot a ise le se ye lal tani nga, ngan tool sa ikamata dada dook tiap ye nen, ngan siap. Bong Noa itattadaia Maro a ilongo koonoo, le tina ikarata ookoo somai yo be iye di rara ki tiyiri ye a tiyepe dook ye oongoo maiyoko yo be pombe a igarung di tooltool i. Inbe ye lo medana ki tani in nga, ngan le ipapos dada dook tiap ke di tooltool yo tiyepe ye kene tani in nga. Inbe Maro ikamata ben ya in tooltool noonoonoo ye matana, ngan la le imalum panga be ole ikap so dook mata yo ipa ye nga.

Lo Medana Ke Apram

⁸Inbe Apram lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Ngan nen le ye kene yo Maro ikiuu a iwete panga be iyege malala ki inbe ila ye tana san yo be ole ikauu panga in nga, ngan le itara lono medana ye betanga ki tani a ila. Moolmool, kulkulunu ngan ya in lon sarere ye soo tana yo Maro ipamede betanga ye be pang dama ni ngan ole ikauu panga i, bong ilongo koonoo a ila. ⁹Ngan nen le ye lo medana ki tani yo itaru i, in la le iyege malala ki inbe idik a ila ye tana yo Maro ipamede betanga ye be ole ikauu panga i. Ngan le la iyepe ye tana tani ben ya in tool ke malala san, le ire rumu moolmool tiap, bong ipatokodo badabada be iyepekala ye leu. Ngan ya taleu la iyepe nen, in tiap, bong natunu Esaka iye tiunu Yakop tiyepe nen lapau, yesoo di ngan Maro ipootoo edi ye betanga medana yo ipamede pang Apram i. ¹⁰Ngan Apram iyepekala ye badabada nen, yesoo ya in itar matana a inam be iyepe ye malala yo Maro ya taunu ire a iken nen le taukan motingi i. Ngan malala tani in tool sa iwodo kaningana ilo ye rau a be tikamata inbe tire, ngan tiap, bong Maro itoo lono be malala belei, inbe ire ye ya taunu baene.

¹¹Inbe ye lo medana ke Apram tani yo itaru i, ngan la le Maro ipamede a rimana ipasui kase panga nga. Moolmool, ya in kolman oo, le illoso rai yo be iye Sera tiken ngan ipasui nga, inbe Sera ke be ipasui tiap. Bong ngan itara lono medana pang Maro le ikamata nen, be ole iyeie betanga medana ki yo ipamede in le lo itara kanono moolmool. ¹²Le kakamata, Apram in kolman dook tiap le ke be rimana ipasui kase siap, le ya in ben tool imata oo. Bong di sasa ki yo pombe ye nga, ngan alunu le alunu san dawa ben kanpitiki ke lang katene, inbe ululu ke tiek le ke be takinkat di pitiap yege.

¹³Di tooltool tina ngan di le imot titara lodi medana pang Maro go, ye kene yo timmata ye i. Inbe di ngan tikap touo so dook mata tina yo Maro ipamede betanga medana ye pang di nga, ngan siap, bong lodi galanga be pang dama ni ngan ole tikap so tina ngan. Le lodi ponana ye, inbe titar matadi ye lal yo be tikap so tina ngan ye i. Nen le lodi wetewete

nen, be tana i malala kidi moolmool tiap, inbe di ngan ben di tooltool ke malala san le nga tiyepékala ye leu. ¹⁴Ngan di tooltool yo tiwete betanga nen nga, ngan di tapdi tipapos di ben di ngan tisere malala yo kidi tapdi moolmool i. ¹⁵Kumata be lodi kaua urata mata ye malala kidi yo tiyege a timan in nga, ngan matin nga le lodi mulumulu ye malala kidi tani a timulu a tila ye. ¹⁶Bong tiap! Di ngan tisere malala yo dook mata san le illos malala kapala yo ke tana i nga, le titar matadi be tiyepe ye malala ke Maro yo iken nen le taukan motingi i. Ngan nen le Maro in ke be moomoonoo ye yo tikiuu ben ya in Maro kidi, ngan tiap, yesoo malala tani yo titar matadi ye i, in ikarata pang di a imot oo.

¹⁷⁻¹⁸Ngan ye kene yo Maro itouo Apram ye in nga, ngan le itoo Maro koonoo a ikaua natunu ataleu yo Esaka in ben so ke paroranga be la iyei paroranga ye pang Maro. Moolmool, muku ngan Maro ipamede betanga medana pang Apram, inbe iwete panga nen, “Di sasa kiong ole pombe ye natum ataleu yo Esaka i.”^g Bong ngan Apram itara lono medana panga, ngan la le itoo koonoo a ikaua natunu tani be la iraumate a iyei paroranga ye nga. ¹⁹Le Apram iyei nen, yesoo ya in lon tar nen, Maro in ke be ipamadit di tooltool yo timmata koot nga le timadit mulu. Le so yo pombe pang ye Esaka i, in inanpootoo tool yo imata motong la imadit mulu ye ni ke matenge i, yesoo natunu yo be iraumate i, in ipamule pang ye mulu.

Lo Medana Ke Esaka Iye Yakop Inbe Yosep

²⁰Esaka in itara lono medana pang Maro, ngan la le ipamede di natunu yo Yakop iye Esau nga, ngan ye betanga dook mata, a be nen ngan pang dama ni nga, ngan Maro ole iyei urata dook mata pang di.

²¹Inbe Yakop lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Nen le ye kene yo ya kolman a be imata nga, ngan ipamede Yosep di natunu tina yo ru ngan atu atu ye betanga dook mata muku. Motong la isu damono ye toto ki, inbe isung pang Maro.

²²Inbe Yosep lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Nen le ye kene yo iyepe Isip inbe lal ke matenge ki ise potai ye in nga, ngan le iwete pang di Isrel be pang dama ni ngan Maro ole ikap di, inbe tiyege Isip a tila pang Kenen nga. Le iwete tootoo pang di ye turana, a be nen ngan ye kene yo be tila ye in nga, ngan tikap lapau a la tikelmai Kenen.

Lo Medana Ke Mose

²³Mose di tamana le tinana ngan titara lodi medana pang Maro lapau. Ngan la le ye kene yo tinana ipasuiu ye in nga, ngan titarkoo a iyepe ye taudu tol, yesoo di ngan tikamata ben ya in tool sokorai tiap, bong

ya in kase dook mata san le illos di kakase yo kapala nga. Nen le ke be titattadai ye betanga ke tool kuto mai yo matan kala tana mai Isip, in tiap.

²⁴Inbe Mose lapau, ya in itara lono medana pang Maro. Nen le ye kene yo Pero natunu garup iyutu le lo ya mai nga, ngan le lono be di tooltool lodi galanga ye ben ya in Pero natunu garup in natunu tamoto a tiyitmaka ene, ngan tiap. ²⁵Ngan nen le ya in lono be ye manga modono kasin, ngan iyepe ye yepongo dook mata ye rumu mai ke Pero, inbe iyei dada dook tiap ke noonoo a lon ponana ye, ngan tiap. Bong lono be la itarla ye di tooltool yo ke Maro nga, inbe iye di tisoloo moonoo yo be pombe pang ye di nga. ²⁶Ngan Mose iyei nen, yesoo ya in lon galanga be pang dama ni, ngan Maro ole ikap balingi dook mata panga ye urata kootoonoo ki yo iyei nga. Le ya in itara lono be itoo dada yo ke Kirisi nga, inbe kumata le be isoloo moonoo ye nga, ngan in so mai tiap, yesoo balingi yo Maro be ikauu panga ye urata kootoonoo ki i, in dook mata san le illos balingi le so dook mata matana matana yo ke Isip nga. ²⁷Inbe ye lo medana ki tani yo itaru in nga, ngan la le itattadaia tool kuto mai yo matan kala tana mai Isip in be katen malmal panga, ngan tiap. Bong ikodo le imede, inbe iyege Isip a ila, yesoo ya in ikamata Maro yo di tooltool ke be tikamata tiap i. ²⁸Inbe ye lo medana ki tani yo itaru in nga, ngan la le iwete pang di Isrel be titoo dada yo Maro ke be ipaskimooloon di a nen ngan iraumata di natudi mumuanga ye tiap i. Le iwete pang di a tiraumata sipsip natunu kidi, motong la tikap rara kidi a tisirim dada ke rumu kidi ngan gigini yo paru paru nga. Ngan tina tiyei nen, ngan la le bangabangana ke raumatenge di tooltool yo Maro iwanga be isi i, in ipaskimooloon rumu kidi, le iraumata di Isrel natudi tamoto yo mumuanga, ngan tiap nga.

Lo Medana Ke Di Tooltool Ke Isrel

²⁹Di Isrel ngan titara lodi medana pang Maro, ngan la le tisiutu tiek kooroonoo le tila ke koonoo kapala nga. Di ngan ben tipa tana bodobodana pono a tila ke koonoo kapala, bong ye kene yo di Isip tikapye be titoo di ye in nga, ngan tiek tani in pobe a imulu a iman le man ikaltoo di le imot a tidadup le tilledi.

³⁰Inbe di Isrel tina ngan ye lo medana kidi tani yo titaru pang Maro in nga, ngan la le ye kene yo tipa le tiwakaia koongoo ke Yeriko ye ke limi be ru nga, ngan Maro iyeie koongoo ke malala tani in le iduku a idu tana nga.

³¹Inbe garup lekelekene yo Reap i, in ya lapau itara lono medana pang Maro. Nen le ya in lon ponana ye di tooltool ru ke Isrel tina yo Yesua iwanga di be la tigoigoi a tikamata malala mai tani in nga, ngan ikap di a tila rumu ki. Ngan la le ye kene yo di Isrel timan be man tiraumata

di tooltool ke Yeriko yo tisak noonongoo ke Maro nga, ngan ya in tiraumate tiap.

³²Le dook mata, au i o ke be awete betanga sa mulu ye di tooltool kapala yo titara lodi medana pang Maro, ngan tiap, yesoo lal kiau yo be awete pang ye Kiton, Barak, Samson, Yepta, Dawiti ye Saumel inbe di Maro koonoo ngan mooloo mata tiap. ³³Di ngan titara lodi medana pang Maro lapau le ipamede di. Ngan nen le di kapala ngan tipatoko le tillos di kuto maimai yo matadi kala tana maimai nga. Inbe di kapala ngan titoo dada tarantatu leu a tikarata moonoo kidi tooltool ye. Inbe di kapala ngan tiyepe le tikamata betanga medana yo Maro ipamede i, in ben itara kanono moolmool. Inbe di kapala ngan Maro ilon di a iyei di asara malmalidi yo edi laion nga, ngan a koodi pakom le ke be tikan di tiap. ³⁴Inbe di kapala ngan tikatte di a tilo ei loloana lono, bong ei ikan di tiap. Inbe di kapala ngan di tooltool be tiraumata di ye pul ke patokongo, bong ngan tiap. Tiyege di tooltool tina a tikoo. Inbe di kapala yo gurana kidi mai mata tiap nga, ngan Maro ipamede di le gurana kidi mai san. Inbe di kapala ngan ye kene yo tiye di tooltool ke patokongo ke malala san tipatoko ye in nga, ngan tillos di a tinin di le tikoo. ³⁵Inbe di garup kapala ngan tikamata di rara kidi yo timmata koot nga, ngan Maro ipamadit di a timadit le timaur mulu. Bong di tooltool kapala ngan di koi kidi tiyemenai di a tiwete pang di nen, “Kumata le ang ngan kawala murimim pang dada yo ke Maro nga, ngan la be ammalum pang be kala nga.” Bong ngan tiyei nen tiap, yesoo di ngan titara lodi nen, ye kene yo be timadit mulu ye in nga, ngan ole tiyepe ye yepongo dook mata yo taukan motingi i, le illoso yepongo yo ke tana i. ³⁶Inbe di kapala ngan di koi kidi tingelera di a tirau di ye koro medana le babadi perperbe. Inbe di kapala ngan tipau di ye ooroo medana a titar di lo rumu dook tiap ke di talnga dikidiki lono. ³⁷Inbe di kapala ngan tikat di ye pat le timmata, inbe kapala ngan tisaput liwodi ye sele le tiyei paru a timmata. Inbe di kapala ngan tiraumata di ye pul ke patokongo. Inbe di kapala ngan taukadi so, le tilonlon ye sipsip le meme kulini, inbe tikana pitolo. Inbe di tooltool tikamata di ben titoo Maro, le tigarung di a tiyei dada dook tiap pang di. ³⁸Di ngan di tooltool dook mata ye Maro matana, le tillos di tooltool yo ke tana i nga le imot. Bong di koi kidi tiyei di nen, le di kapala la tiyepe ye ni sorrakene le kawal madini ngo, inbe kapala ngan la tidewe agoro le tana gumono a tiko ye. ³⁹Ngan di tooltool tina le imot ngan Maro lono dook mata pang di a iyitmak edi ye lodi medana yo titaru panga i, bong di atu ikap touo so dook mata tina yo ipamede betanga medana ye be ole ikap pang di, ngan tiap. ⁴⁰Yesoo, mukot ngan Maro lon kaua urata be pang dama ni ngan ole iyei dada dook mata le illos dada yo kapala nga, ngan paidi taye di. Ngan nen le ke be iyei dada tina ngan pang di muku tiap, bong ole tinamidi le taye di tagaua, lo ngan be iyei idi le taukada busunu ye matana.

Yesu Ipapos Paidi Ye Dada Yo Be Taparama Lodo Medana Ye I

12 ¹Ngan tina di tooltool alunu yo nen ngan tipatnai dada dook mata yo titara lodi medana pang Maro ye in nga, ngan ole tayei belei? Kumata nen nga, ngan idi nga ke be tagiri so le imot yo iyolidi be la tayei noonoo a be iparamidi nga, inbe tadada le gurada a tala pang ye ker, a be nen ngan la takap soo so yo Maro lon tar be ikap paidi nga. ²Ngan nen le idi nga ole tatar matada le iken so pang ye Yesu, yesoo ya in la imuku pang dada dook mata yo ke tarungu lodo medana i, inbe ya in itara lono medana pang Maro le lo medana ki in taukan busunu ye Maro matana. Inbe ya in lon galanga nen, pang dama ni nga, ngan Maro ole iyeii a lon ponana, ngan la le ikoo tiap, bong iraii tinini be nen a di tooltool tipatota lo kai palasingi kaini a tiraumate le imata. Ngan dada ke raumatenge di tooltool yo nen i, in di tooltool tikamata ngan moomoodi ye dook tiap, bong ya in ikamata ben in so sokorai, ngan nen le ikodo le tutube inbe isoloo moonoo tani le lo imot. Motong la ilo ye malala ke Maro lo iwur ye Maro baene oonoo. Le nookoot nga, iyepe potai ye kookoowoo yo Maro iwur ye a matan kala so nga le imot i. ³Le lomim tut ye kene yo ikodo le tutube a isoloo urata moonoo yo di tooltool ke noonoo tiyei panga nga, ngan be nen a lomim dook tiap a kayege lomim medana yo kataru pang Maro, in be. ⁴Moolmool, ang ngan kasolo kaiye moonoo yo pombe ye dada dook tiap ke noonoo nga, bong ang ngan sa ikodo le imede le lo tiraumate a rara ki imati, ngan tiap. ⁵Ngan ang ngan o lomim kalli betanga yo Maro iwete a be ipamedang di natunu ye nga, too? Le betanga tina ngan iwete nen,

“Natuk, kin lom kaua urata dook ye betanga yo Tool Mai ikap pong a be ipadunong ye nga,
inbe kin lom dook tiap ye kene yo iwete le koon mede a ilelong ye
dada dook tiap kiong yo kuyei, ngan be.

⁶Yesoo, di tooltool yo Tool Mai lono pang di mai san nga, ngan ikap betanga pang di a ipadun di,
inbe sei tool yo lono dook mata ye ben ya natunu i, in iyemenaii lapau.”^h

Maro Ipadun Di Natunu

⁷⁻⁸Le kumata be moonoo pombe pang yang nga, ngan lomim ponana inbe kakodo le tutube a kasolo, yesoo in dada tani yo be Maro ole ikaratang ye i. Ang ngan ben Maro di natunu moolmool nga, ngan la le iyei dada yo nen ngan pang nga. Ngan ya in ikarata di natunu le imot, le dawa ben kase yo ikapsap, ngan tamana ikap betanga panga a ipadunu

^h 12:6 Burungu Dook Mata 3:11-12

i. Nen le kumata be Maro ikap betanga a be ipadunong ye tiap nga, ngan dawa ben ong in natunu moolmool tiap, bong ong in dawa ben kase dadada yo taukan tamana be ipadunu i. ⁹Ngan so san mulu in nen. Lod tut di tamada yo nookoot nga taye di tayepe nga. Ngan ye kene yo kede kakase go nga, ngan kumata le tikap betanga paidi be tikaratidi ye nga, ngan ole lodo dook mata pang di be tilonidi nen, le ole tayitmak edi ye. Bong Tamada yo iyepe ye malala ki ete ni, in illos di tamada yo ke tana i nga. Nen le kumata be ikap betanga paidi be tikaratidi ye nga, ngan ole lod ponana ye, inbe taraua panga a be nen ngan tayepe ye yepongo dook mata yo taukan motingi i. ¹⁰Di tamada yo nookoot taye di tayepe nga, ngan tikap betanga paidi be tikaratidi ye, ngan ye manga modono kasin leu. Inbe di ngan titoo di tapdi lodi ye dada yo ke be tikaratidi ye nga. Bong Tamada Maro in ipadunidi, a be nen ngan ilonidi, inbe iyei idi le tatoo dada le imot yo ya lono be tatoo nga. ¹¹Ngan idi nga lod galanga nen, ye kene yo be Maro ikap betanga paidi be ikaratidi ye nga, ngan kulkulunu ngan ole lod massingi ye betanga ki go. Bong ole mooloo tiap inbe takamata be dada yo iyei paidi nen nga, ngan ilonidi ngan nen le idi nga ke be tatoo dada noonoonoo, inbe tayepe ye lo silene yo ki i.

¹²Ngan nen le ang kapala ngan ben di tooltool yo tidada ye lewongo ke parsukungu a katedi mata inbe baedi le kedi matamata nga. Bong guramim a kamadit le lo kadada pang ye ker mulu. ¹³Inbe katoo dada yo tarantatu ngan le iken so pang dama ni a tala. Ngan la be di sema tooltool yo titara lodi le imede mata tiap, inbe titoo ang nga, ngan kapamede di a tikodo le timede ye lodi medana yo titaru in nga. Nen le kakawai yang dook leu ye panga kiang, ole nen ngan di tooltool tina yo titoo ang nga, ngan ole kayei di a timol le tilledi.

Kawala Murimim Pang Betanga Ke Maro Be

¹⁴Ang le imot kayei urata le guramim be le kaye di tooltool le imot kayepe ye dada yo ke lo silene i, inbe kakapye be katoo dada le imot yo Maro lono be katoo nga. Yesoo, kumata le tool be itoo dada le imot yo Maro lono be tatoo ngan tiap nga, ngan ya in o ke be ikamata Tool Mai pitiap yege. ¹⁵Le kin ang ngan kakamatang dook leu, ole nen ngan ang tina ngan atu sa be iwala murini pang dada dook mata yo Maro lono be iyei paidi nga. Inbe kin kakamatang dook leu lapau, ole nen ngan ang tina ngan atu iyei ben dingding dook tiap yo isup a ise le igarung kaningi dook mata yo ke kumu lono ngan le dook tiap nga. Nen le ye dada dook tiap ki yo iyei kataunu yang nga, ngan ole igarung di tooltool alunu le tinidi giri leu ye Maro matana. ¹⁶Inbe kin ang atu sa ikapsap ye dada yo ke di kerenge, ngan be. Inbe kin le tool kiang atu sa iwala murini pang Maro ben muku ngan Esau iyei, ngan be. Ngan ya in kase tamoto mumuanga le pang dama ni ngan ke be ikap so dook mata yo ke tamana,

ngan panga, bong itangkese nene tani in pang taini kase ye sur omai atu yo ikauu panga i. ¹⁷Ngan iyei nen a imot, motong la ye kene yo be ila pang ye tamana be la ipamede ye betanga dook mata, inbe ikap so yo ipamede betanga ye ngan panga nga, ngan tamana lono dook tiap panga, le ikap so panga ben ya in kase mumuanga, ngan tiap. Nen le isere dada be ipalele soo so yo iyeii koot i, le itang pang tamana a imangmang ye be ipamede ye betanga dook mata. Bong tiap!

¹⁸Ang ngan dawa ben di Isrel yo muku ngan tipa le tila potai ye kawal Sinai, ngan tiap. Inbe ang ngan kapa le kala potai ye soo so yo be kakamata moolmool ye matamim nga, inbe katoko ye baemim, ngan tiap. Bong di ngan tikamata ei yo ikanen a ilo pang kawal i, inbe todo yo ikolomuk mata i, inbe muru yo ipa le gurana ki mai mata i. ¹⁹Inbe tilongo so dawa ben tauru kalngana itang le mai, inbe tool kalngana iwetewete le di tooltool yo tilongo betanga ki nga, ngan titattadai le timangmang ye Mose be ilele Maro a iwete kadi betanga sa mulu be. ²⁰Ngan tiyei nen, yesoo titattadaia Maro yo iwete nen, “Kumata le tool atu, too asara atu be ipa le man itoko kawal punu nga, ngan kakatmate ye pat le imata.”ⁱ ²¹Ngan soo so yo pombe a tikamata i, in iyei di le titattadai dook. Ngan nen le Mose iwete nen, “Au i atattadai dook tiap le nga atangarur.”^j

²²Bong ang ngan nookoot nga kapa le kala potai ye kawal yo tiwete ene ye Saion i. Ngan in Yerusalem tani yo iken ye malala ke Maro i, inbe in malala mai tani Maro, yo iyepe nen le taukan matenge, in iyepe ye i. Inbe ang ngan kala ye ni yo di bangabangana ke Maro tau alunu le alunu kaiye tigaua a lodi ponana ye i. ²³Ngan ang ngan kala le la kayepe ye gaongo ke di tooltool ke Maro. Di ngan, ikamata di atu atu ben ya di natunu mumuanga, inbe tiwodo edi ilo ye rau yo iken ye malala ke Maro ni. Nen le ang ngan kapa le kala potai ye Maro tool tani yo be ikarata betanga ke di tooltool nga le imot i. Inbe ye ni tani, in di tooltool yo noonoodi bong timmata koot nga, ngan nookoot nga tiyepe ye. Di ngan, Maro iyei di le taukadi busunu ye matana. ²⁴Inbe ang ngan kapa le kala potai ye Yesu. Ya in la iyepe kataunu kiidi inbe Maro ye betanga medana paunu yo Maro ipamede ye rara ki yo imata ngan imati i. Inbe rara ki tani in la iwetewete paidi ye dada dook mata yo be Maro lon mulumulu yidi ye i, bong dawa ben rara ke Awele yo imati a iwetewete ye matenge ki kootoonoo, in tiap.

²⁵Kin kakoo taraia Maro ye betanga ki yo be iwetewete pang ye, ngan be. Yesoo, muku ngan di Isrel tiwala muridi pang betanga ke Maro yo Mose ikap pang di nga, ngan le tikoo a tisuru kate malmal ke Maro tiap. Inbe di ngan tool ke tana i la iwetewete pang di leu, bong idi nga, Maro yo iyepe ye malala ki ete ni, in la iwetewete paidi i. Le kumata be tawala

ⁱ 12:20 Pamulenge 19:12-13 ^j 12:21 Ger 9:19

muriidi pang betanga ki nga, ngan ole yelei, o ke be takoo le tasuru kate malmal ki, too? Tiap yege! ²⁶Ye kene tani in Maro kalngana ipa ke kawal Sinai a isi le iyeie tana i a itak. Bong nookoot nga ye lal yo kiidi in ngan ipamede betanga nen, “Ye lal san mulu, ngan ole ayeie tana leu a itak tiap, bong ole ayeie lang katene le itak lapau.”^k ²⁷Inbe betanga tani, in lono ki nen. Ngan so le imot yo itar a iken ye lang le tana i nga, ngan kumata le itak le be imede tiap a titangarur nga, ngan ole tilledi, a be nen ngan so yo imede moolmool nga, ngan leu la be iken nga.

²⁸Le idi nga ole tawete lo ponana kiidi le mai pang Maro a tasung panga, yesoo idi nga ole talo tagaua ye di tooltool yo be matan kala di nga, le so sa yo be itakidi le tallede, ngan tiap. Ngan nen le tatattadaii a taporonaii, inbe tasung panga ye dada yo be ya lo ponana ye i. ²⁹Yesoo, Maro kiidi in dawa ben ei somai yo ke be ikan so nga le imot i.

Dada Yo Be Lodo Pang Di Diede Ye Mai San I

13 ¹Ang di diek yo ke Kirisi nga, ang ngan ole lomim pang di diemim kapala ben di taimim le toomim le ikenen leu nen. ²Inbe kin lomim kalli dada dook mata yo be kayei pang di lowo, ngan be. Le kumata be di tooltool ke malala san tipa le man pombe pang yang nga, ngan lomim ponana ye di a kakap di a kaye di kala rumu kiang. Yesoo, muku ngan di tooltool kapala tikap di lowo a tiyei dada dook mata pang di, bong lodi galanga yo ben di ngan di bangabangana ke Maro, ngan tiap. ³Inbe di diemim kapala yo titar di lo rumu dook tiap ke di talnga dikidiki lono nga, ngan ole lomim kaua urata ye di ben ang ngan kaye di kayepe gaongo ye rumu dook tiap tani. Le lomim tut di a matamim so di inbe kalon di. Inbe kumata le be di tooltool tiyei dada dook tiap sa pang di diemim kapala nga, ngan ole lomim kaua urata ye di ben ang ngan kaye di kasolo masngana yo pombe pang ye di nga. Le lomim tut di a kalon di.

Paulu Iwete Porai Noonongoo Pang Di Tooltool

Yo Titara Lodi Medana Pang Yesu Nga

⁴Ngan dada yo ke kerenge in so dook mata. Le ang kerenge atu atu le imot nga, ngan kin kagarung kerenge kiang inbe kala kayei dada dook tiap yo giri leu ye Maro matana, ngan be. Yesoo, Maro ole iyemenai di tooltool yo tiyei dada dook tiap ke bauk a tikapsap ye dada ke di kerenge nga. ⁵Inbe ang ngan kin katara lomim mai san ye pat ke yimoongoo so yo be ilonang ye yepongo kiang, ngan be. Bong lomim ponana ye kasin yo kakap koot nga, yesoo Maro ya taunu iwete nen;

“Au i o ke be ayegang tiap,

inbe o ke be akoo yang a sila kayepe sokorai tiap lapau.”^l

^k 12:26 Agai 2:6 ^l 13:5 Ger 31:6, 8

⁶Nen le tatara lodo le imede ye, inbe tawete nen,

“Tool Mai in tool tani yo ilonau i, le au i o ke be atattadai tiap.

Ngan nen le di tooltool o tigarungau belei?”^m

⁷Ang ngan ole lomim tut di kuto maimai kiang yo muku ngan tiyepe inbe tiwete pang ye betanga ke Maro nga. Inbe lomim kaua urata ye dada dook mata yo titoo ye yepongo kidi ngan le itar kanono dook mata nga, inbe katoo di ye lodi medana yo titaru i. ⁸Yesoo, Yesu Kirisi in ipalele tiap. Ngan dada yo ki, ngan iken gaongo nen mukot, le se nookoot katai nga, inbe ole iken nen a tala.

⁹Le kin kamot ye longono patomonaingi matana matana le imot yo ipa san ye betanga ke Maro nga, ole nen ngan igarungang le kayege dada moolmool yo ke Maro nga. Kakamata, di tooltool kapala tipatomonai ang ke be katoo momo kidi Yuda ye kaningi so, bong dada yo nen nga, ngan ke be ilon di pitiap yege. Bong patomonaingi yo be ilonidi dook mata in nen, be idi nga takodo le tamede ye dada yo be Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi ye nga. ¹⁰Ngan idi nga kookoowoo kiidi ke paroranga so in iken, inbe paroranga kiidi la Kirisi i. Bong di tooltool ke paroranga so yo titoo dada gurunu a tiyei urata ke Maro ye badabada ke sungunu lono nga, ngan ke be tikana paroranga paunu tani tiap.

¹¹Le moolmool, yesoo muku ngan tool kuto mai ke paroranga so pang Maro, in ikap rara ke di asara yo be iyei paroranga ye a igiri noonoo kidi tooltool ye nga, ngan a ilo ye rumu lono yo tiwete ene ye Ni Mison Ki Taunu i. Bong asara kanono, ngan tikap a tidu ke diki ke malala, motong la tidaun a ei ikan le iyei kaua koonoo nga. ¹²Ngan nen le Yesu lapau, tikauu a tidu ke diki ke koongoo ke malala mai Yerusalem, motong la isolu masngana a imata nga, a be nen ngan rara ki imati a igiri noonoo kidi tooltool le tiyei ben di tooltool yo Maro ipootoo di panga nga. ¹³Nen le idi nga tayege malala i a tadu ke diki ye Yesu, inbe tatoo Yesu ye dada yo ya iyei i. Le kumata be tipammoo idi dawa ben yo tiyei panga nga, ngan dook mata sila tiyei nen. ¹⁴Le kin idi nga tayege nen, yesoo nookoot nga idi nga taukada malala mai moolmool yo iken ye tana i nga, bong idi nga tatar matada ye malala mai kiidi moolmool yo be pang dama ni ngan pombe mallangana i.

¹⁵Ngan nanga, Yesu imata a rara ki imati nga, ngan be ikarata dada paidi be tala potai ye Maro. Le kumata be nen nga, ngan kanakana ngan tala ye a tayitmaka ene ben so ke paroranga dook mata yo be lon ponana ye i. Inbe idi nga ole tawete betanga yo be tayitmaka Tool Mai kiidi tani in ye nga.

¹⁶Inbe lomim tut di diemim kapala a kayei dada yo dook mata ngan pang di. Le kumata be timaka ye so sa nga, ngan kakap so kiang pang di a kalon di ye, yesoo dada yo nen nga, ngan la ben paroranga dook mata yo be Maro

^m 13:6 Rau ke Woungu 118:6-7

lon ponana ye nga. ¹⁷Kalongo betanga ke di kuto maimai kiang a karaua pang di le kayepe la gurana kidi parmana. Yesoo, di ngan la Maro itar di be matadi kalang nga, inbe pang dama ni ngan ole lo tikodo matana, a be nen ngan ikamata di, inbe tiwete nin urata kidi yo tiyei ngan dook, too dook tiap. Le kalongo betanga kidi a katoo, a be nen ngan lodi modoko be, bong lodi ponana, inbe tiyei urata yo kidi ngan dook. Yesoo, kumata le be lodi modoko nga, ngan ole tilonang dook tiap ye urata kidi yo tiyei nga.

¹⁸Au i atorang be kin le kapatarau pang Maro be ilonam. Ngan am nga amyetai ben amkapsap ye dada dook mata le imot yo lomam wetewete ye be amtoo, ngan siap. Inbe lomam be dada kiam le imot yo amyeyi nga, ngan dook mata ye di tooltool matadi. ¹⁹Inbe awete le kook mede ye betanga pang nga be kapatarau pang Maro, a be nen ngan ilonau a palbe leu be amulu a amala matak so ang.

²⁰⁻²¹Ngan au i apatarau nen, be Maro, yo ikaua lo silene ki paidi i, in ole iyei dada yo dook mata ngan pang ye so nga le imot, a be nen ngan kayei soo so yo ya lono be kayei nga. Inbe apatarau be Maro ole iyeie soo urata yo ya lon ponana ye be iyeii pang i, in ye Yesu Kirisi. Ngan Yesu tani in ya la ilonidi ben tool dook mata yo matan kala di sipsip ki le so sa ke be igarung di tiap i. Inbe ye rara ki yo imati in nga, ngan ya in iyeie betanga medana yo Maro itaru be ole iken nen le taukan motingi, inbe ikarata dada paunu yo be taye Maro tagaua le atu ye i. Ngan nen le Maro ipamaditi ye ni ke matenge. Le tayeie Yesu ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti ye le ikenen nen le taukan motingi. Moolmool!

²²Ang di diek nga, ngan au i awodo rau modono naii pang, le atorang be katar talngamim dook a kalongo betanga ke soo so yo be apamedang ye nga.

²³Ngan au i lok be lomim galanga nen, ede san yo Timoti i, in isi tana ye rumu dook tiap ke di talnga dikidiki oo. Le kumata be iman pombe nga, ngan ole aye ammala matamam so ang pa.

²⁴Kawete lo ponana kiau pang di kuto maimai kiang le imot, inbe pang di tooltool ke Maro le imot yo tiyepe nin, ngan lapau. Inbe di tooltool ke Maro yo tipa ke tana mai Itali a man tiyepe ni nga, ngan di lapau tiyawar lo ponana kidi pang.

²⁵Au i apatarau pang Maro nen, be lono pang a iyei dada dook mata pang ang le imot.